که غواړئ د سولې او پخلاینې دره
بېرته اوسي، اوربند ټینګ کړئ

اوربند

ORBAND

دور سوم، شماره شانزدهم، ۲۵ جوزا، ۱۳۹۸

پدې ګڼه کې...

- د افغانستان د کرنیزو ځمکو لمربدل او بې غوري
- مېلمه افغان چارواکي او زموږ ټګلاره
- امریکا هم باید یو ضمانت ورکړي
- له لندن نه د راغلي لیک خواب
- هېڅه هم پټ نه پاتې کېږي
- ماضي ته د ور ګرځېدا واټ
- پر بدو او باج ار ولسمشران
- عظیم ارګ، خڅنې خبرې
- ټابلېټ K او اغېزې یې
- بهرني افغانان
- ناولې ایتلاف
- سیکولاریزم

بیداری

آزرده گی از ستم ملی پاکستان، مردم را بیدار کرده است. پشتون های جغرافیای ستم، هرچند در جبر تاریخی، در حصار هویتی مانده اند که ریشه ندارد، اما هفتاد سال پس از تزویر سیاسی، کاسه ی صبر ندارند.

درې واکمن- یو برخلیک

د تاریخ په هدیره کې درې محکوم قبرونه

ماته د ولسمشر انجام د هندوستان د وروستي پاچا بهادر شاه ظفر او مسلمان هسپانوي ریاست وروستي پاچا ابو عبدالله محمد را یادوي. ظفر پاچا د خپل ژوند وروستي ورځې په رنګون کې له انګریزانو سره په بند کې تېرې کړې. انګریزانو په رنګون کې یوه «هندي چوکۍ» ورته جوړه کړې وه، پاچا سلامت به پکې ناست و او د باران څاڅکي به یې شمېرل. خپلو لیدونکیو ته به یې په تلوسه ویل: زه هغه بدمرغه یم چې په هیڅ ځای کې د ښخېدو لپاره به هم ځای ونه لرم..!

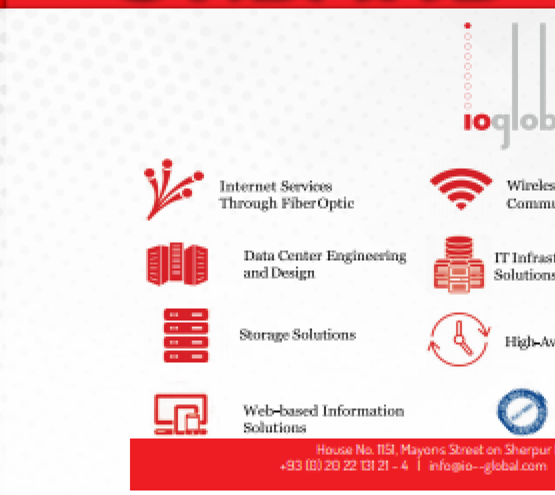

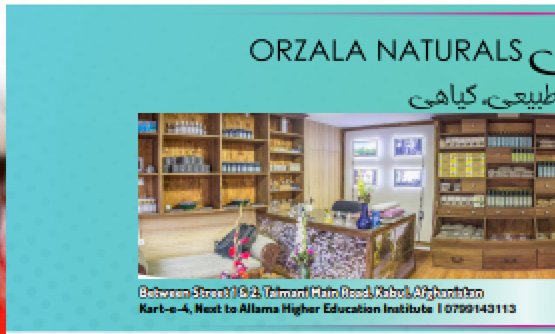

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوربند
اونیزه

رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَداً آمِناً

دور سوم شمارهٔ شانزدهم، ۲۵ جوزا، ۱۳۹۸

نیولیک

مېلمه افغان چارواکي او زموږ
تګلاره/ د پښتنې دويم مخ
امريکا هم بايد يو ضمانت ورکړي/ ۲
ناولی ايتلاف/ ۳
عظيم ارګ، خچنې څېرې/ ۳
ټابلېټ K او اغېزې يې/ ۴
ماضي ته د ور ګرځېدا واټ/ ۵
بيداری/ ۶
له لندن نه د راغلي ليک ځواب/ ۷
سيکولارېزم/ ۸
د افغانستان د کرنيزو ځمکو لغړېدل
او بې غوري/ ۹
هېڅه هم پټ نه پاتې کېږي/ ۱۰
پر بډو او باج اړ ولسمشران/ ۱۱
درې واکمن- يو برخليک/ ۱۲
بهرني افغاني/ د پښتنې درېيم مخ

اوربند

د تلپاتې سولې لومړی ګام
اوربند؛ د ملي جرګې يواځېنی شرط دی
اوربند؛ د روغې جوړې پيلامه ده
اوربند؛ د جګړې مخنيوی دی
اوربند؛ ملي غوښتنه ده
اوربند؛ د هر افغان غږ دی
اوربند؛ د هرې مور هيله ده
اوربند؛ ملي اړتيا ده
اوربند؛ ټيکاو دی
اوربند؛ د سوکالۍ لوری دی
اوربند؛ د بسياينې لار ده
اوربند؛ د پرمختګ اساس دی
اوربند؛ ژوند دی
اوربند؛ له مرګ سره مبارزه ده
اوربند؛ د بربادۍ مخنيوی دی
اوربند ټينګ کړئ، له اوربند سره کېنئ، پر اوربند راټول شئ.

بسم الله الرحمن الرحيم

سرليکنه

د ټيلې جګړې د محکوميت پرېکړه

موږ د اوربند غږ هغه مهال پورته کړی و چې له هرې خوا د جنګ داني ټولېدلې، د سولې خبرې ناشونې ګڼل کېدلې او د وروستي پرېکړې په اړه ټوپک ته سترګې نيول کېدلې.

له ښه بخته اوس په ټولنلې کچه د جګړې پای له سولې او ماتې اخوا په سوله، خبرو او اوربند کې لټول کېږي، ځکه خو د هېواد په کچه داسې لوری او اړخ نه ليدل کېږي چې له سولې او خبرو سره د مخالفت جسارت وکړای شي، ټول د سولې په اړه په هوکړه يوه خوله دي.

دغه حقيقت اوس د ټولو پر وړاندې دی چې جګړه د کومې غاړې برې او د بلې ماتې نشي را منځته کولی، بلکې خبرې، پوهاوی، جرګه او سوله ده چې دواړه غاړې، بلکې ټول له بايلاته ژغوري، ځکه چې سوله بايلونکی نه لري، د سولې پايله د ټولو بری دی.

د تېر کال د کوچني اختر درې ورځنی اوربند سولې او اوربند ته ملي لېوالتيا په ډاګه کړه، له همدې ځايه وه چې طالبانو په تېر وروکي اختر کې، د اوربند په نه اعلان بيا هم د دوی به خبره پر نا اعلان شوي اوربند اعتراف وکړ چې تر مخې يې د سولې پر وړاندې له مودو پرتو کنګلونو د بشپړې ويلې کېدا هيلې لا پسې وغوړولې، له همدې ځايه اوربند د ټولو غږ، هيله او غوښتنه ګرځېدلې، اوربند په لويه کې د جګړې پای په نښه کوي، د جګړو مخنيوي ته لار پرانيزي او د جګړې پای ته د ټکي موندلو ورکه په لاس راکوي، د مرګونو، وير او وينې تويېدو څپه او لمبه کراروي.

همدغو پرمختياوو او امېدونو ته په کتو «اوربند» نور هره اونۍ پر ټولو د سولې او جرګې د ننواتي څولۍ ګرځوي او پر ټولو خواوو د اوربند غږ کوي.

اوربند له دغې ګڼې سره پر ليکه هم لوستل کېدای شي، ځکه چې اوربند نور ملي، سيمه‌ييزه او نړيواله اجماع ګرځېدلې، دغه اجماع د ټيلې جګړې د محکوميت پرېکړه ده.

امتياز

افغانستان
چلوونکي
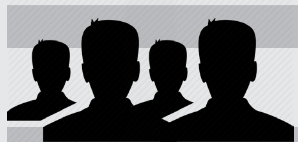
افغانان
خپرندوی
دانش خپرندويه ټولنه

اړيکي
۰۷۸۸۰۴۲۸۲۱ - ۰۷۰۰۶۳۹۳۸۳
برېښناليک
spinsahaar@gmail.com
بيه
۲۰ ؋

(c) ketabton.com: The Digital Library

امریکا هم باید یو ضمانت ورکړي

افغانستان ته د بن لادن لېږد، د سعودي، امریکا او پاکستان ګډه لوبه

شهرت ننګیال

د سولې په خبرو کې یو ضمانت باید امریکا ورکړي، دغسې یو ضمانت ښايي د طالبانو او حکومت د ګډې غوښتنې په توګه وړاندې کړای شي، په ټوله کې به دغه تضمین د افغانانو ګډ ملي او سرتاسري دریځ څلولی وي. په پخوا کې له سخت دریځو، بنسټپالو او ترهګرو سره د امریکا د اړیکو او مرستو حقیقت د ټولو پر وړاندې دی، له همدې ځایه باید افغانان دغه ډاډ تر لاسه کړي چې امریکا په راتلونکې کې د خپلو موخو، ګټو او سیالیو لپاره د سخت دریځو، بنسټپالو او دې ته ورته ډلو مرسته، تمویل او پالنه خپله ستراتېژي نه ګرځوي. ...

که امریکا یا نړیواله ټولنه غواړي له افغانستانه د ترهګرو او ترهګرۍ د ګواښ د مخنیوي ډاډ تر لاسه کړي، افغانان هم دغسې یوه غوښتنه او حق ځانته خوندي ګڼي. افغانان ښايي په دې باوري شي چې امریکا بیا ځلې د خپلو سیالیو، ګټو او موخو لپاره د جهاد یا مذهب په نامه د اخوانیانو، مجاهدینو، القاعده او داعش په څېر نورو اورپکیو پالنې، مرستې او استخدام ته ور ونه ګرځي.

که پر افغانستان د پخواني شوروي په یرغل کې د متحده ایالاتو د رول او هڅونې پر سر له بحث تېر شو، د اخوانیانو په را ټوکونه، سمبالښت او د تنظیمونو او اورپکو په پالنه او تمویل کې د امریکا مرسته او ونډه له هېچا پټه نه ده.

د جهاد په نامه، د جهادي ایډیالوژۍ له مخې د شوروي او کمونېزم پر ضد د اورپکیو، سخت دریځو او بنسټپالو په تمویل او مرسته کې د امریکا رول او ونډه څرګنده ده.

همدا امریکا وه چې د شوروي اتحاد او کمونېزم پر ضد یې، تنظیمونه، اورپکي، سخت دریځي او بنسټپال د مجاهدینو په نامه تر دیني او مذهبي چتر لاندې د پاکستان له خاورې سمبال او افغانستان د شوروي او کمونېزم پر ضد د نړیوالې جګړې پراخ سنګر وګرځاوه.

له سوډان څخه د بن لادن او القاعدې په لېږد کې د امریکا رول او پالیسي هغه بحث دی چې تر اوسه هغسې چې لازمه وه پامور نه دی بلل شوی، خو حقیقت دا دی چې له سوډان څخه افغانستان ته د بن لادن په لېږد کې د سعودي، امریکا او پاکستان رول، خوښه او ونډه اوس د کره شواهدو په کچه را برسېره شوې ده.

دغه لېږد د همدغه مثلث (امریکا، سعودي او پاکستان) د ګډ پلان او پالیسی پایله ده، په دغه لوبه کې د برهان الدین رباني اداره، ځینې تنظیمي مشران او د ننګرهار د هغه وخت شورا د یو لړ وعدو، وعیدونو او نغدو بډو په بدل کې ور ګډه کړای شوه، بن لادن چې سوډان کې له خپله اړخه د پانګونې په ژمنو د ځینو تعهداتو له مخې د مېشتېدا فرصت تر لاسه کړی و، په نه پلي کېدا سوډان ته سیاسي بوج ګرځېدلی و.

سعودي چې وار له مخه یې له بن لادن تابعیت اخیستی و، دې ته نشوای چمتو کېدای چې نوموړی بېرته پخپله خاوره ومني. امریکا د تېر په څېر په راتلونکې کې د منځنۍ اسیا، روسیې، چین او ایران پر وړاندې د القاعده او بن لادن اړتیا له پامه نشوای غورځولی، پاکستان د کشمیر په داعیه کې بن لادن ته د امېد سترګې لرلې، له همدې ځایه وه چې بن لادن ته یې افغانستان د وړ موقعیت په توګه په نښه کړی و.

د سعودي او امریکا د سیاست اړخ پر همدې ټکي لنګر غورځولی و، چې افغانستان د اورپکیو، سخت دریځو او بنسټپالو د تجمع مرکز وګرځوي، چې له یوې خوا یې په مناسب وخت کې د خپلو موخو، ګټو او سیالیو لپاره استخدام کړای شي او له بلې خوا د بن لادن پر محور د اسلامي هېوادو د اورپکیو او سخت دریځو په راټولېدا په راتلونکې کې ورسره د حساب کتاب فرصت پخپل لاس کې ولري، په دې توګه په بادي النظر کې ګورو چې د تروریزم ټول ډولونه د امریکا له لاسه د افغانانو غاړې ته لوېدلي دي.

له همدې ځایه طالبان او د کابل سرکار ښايي په ګډه له امریکا کره او کوټلي ضمانتونه تر لاسه کړي چې بیا ځلې افغانان او افغانستان د خپلو موخو، ګټو، سیالیو او جګړې ډګر او سنګر ونه ګرځوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناولی ایتلاف

سکندري

د افغانستان په قضایاوو غږېدل څه آسانه خبره نه ده، خو ځیني نابالغ یاران پکې کله کله داسي وغږېږي چي سړی ورته هک پک پاتي شي او کله چي ځانته سیاسیون ووایي نو خدای شته چي غوني مي ځیږه شي او کله چي دوی خپل بنډار ته «ایتلافِ بزرګ» نوم ورکړي نو بیا راشه که تودېږي، که څوک ددي بدبختانو ماضي ته وګوري د دوی تعمیري اړخ ډېر کمزوری او د تخریبي برخې برجونه یې بلا ډېر دنګ دي...

... څوک چي ددي ډېرش کلن ناورین د ناخوالو پېچومو او ګړنګونو عیني شاهد وي نو ددي ښاغلیو ویناوو ته به خامخا په ډکه خوله خندا کوي.

په دي نامقدسه ایتلاف کي مي داسي لنډه غر تر سترګو شوي چي د بې ګناه افغانانو د مرګونو زنّارونه یې په غاړه دي، د ۶۰ زره کابلیانو د وینو پوروړي پکي هم نېغ نېغ کېدل! غاصبین، د مخدره موادو قاچاقبران، لساني او مذهبي تفرقه اچوونکي، پردي نوکران د افغان له نامه منکر، د دوشنبې او سه شنبې زامنو هم پکي سرونه خوځول او د «رقصِ مرده» اختراع کوونکي هم پکي تور مخ ناست ول او د حضرت صاحب خالد بن ولید پکي هم د هندي فلمونو د ویلن اکټونه کول او زما د ژبې ویونکي یو څو سرکوزي پکي هم لکه د نابلل شویو مېلمنو او د بامیانو د بتانو په څېر ناست ول او د مکې یو دوه قران خواره مي پکي هم په تور و سپین دستار کي ولیدل، زما قلم هم ددي بدمخو د نومونو اخیستل ځان ته عار ګڼي او پدي بنډار کي مي هغه قاتلین هم تر سترګو شول چي مخونه یې په سپینو و تورو وړیو پټ کړي ول.

د جعل و تذویر د لومړۍ درجې استادان هم پکي له ورایه ښکارېدل او د شر و فساد سرکښ پکي هم اوتو کړي ناست ول. نور جان، انور جان، یونس جان، نبیل جان، رباني جان، رشید جان، همایون جان، حامد جان، اسمعیل جان، ضیاء جان، علي جان، ظاهر جان، امان جان، امر الله جان، رسول جان، ګل جان، بي بي جان او د پیو یو بل مجنون -اسد جان- هم ورته بډې را وهلې -دا چي کومه تېروتنه واقع نشي دوی ته مي د جان کلمه له ډېري مینې کارولې، په عیسوي عقیده باور لرونکي جان ته په ډېر درناوي ګوري- ماته خو دا ایتلاف په خره بار بنګړي ښکاري، که هر چا په یوه سوټي وواهه بل سوټي ته به یې حاجت پاتې نشي.

دا ایتلافونه د اوبو د سر له ځګه زیات اهمیت نه لري، ځکه په څلورو لسیزو کي یوه ایتلاف هم د حفیظ الله امین د واکمنۍ دوره نه ده پوره کړې او دا ایتلاف به د حضرت صاحب د واکمنۍ موده هم پوره نکړي او د مکې، اسلام آباد او ماهیپر او سروبي د معاهدو په څېر به په کاغذونو کې پاتې شي.

دې مردارخورو خو د قدرت په خاطر یو بل منلي، ددي کار لپاره د زهرو جامونه هم په سر را اړوي، ګورئ چي دا پخواني قاتلان د ولس د مرۍ پرېکولو یو چانس هم نه ضایع کوي.

بله واورئ! که د یوه کس د قدرت تله درنه شوه نو بیا یې نور ښاغلي نه مني زما په اند به دا د چنډخانو ټول هېڅکله هم سر ته ونه رسي. په خدای یقین وکړئ چي زه د شاه جهان ماما له زوی نه هم ګیله منډ یم چي دا منفور تجرید شوي او ناولي څوک په تاوده بازار کي په یوه غیران هم نه اخلي او هر څوک به هر وار کټي کي حسابوي، ټول افغانان ورته په کرکه او نفرت ګوري، دي بد سترګو د شیرپور د کورونو بلند منزلونو او ډالرو مزې لیدلي، دوی له پاخه سړک نه پښه هم نه اړوي، د غرونو ختل خو پرېږده، د غره کتو ته هم زړه نه ښه کوي. دا کاغذي زمریان په تورو پنجرو کې ښه ښکاري نه په یو خروار لېټې کي.

د شاه جهان ماما زویه! دوی په یو ځل کتو هم نه ارزي.

د غره هومره لوی فکر راپېښ دی چي دا ډېره ماران ځنګه ځانته سیاستوال وایي، سیاست مداران خو ملکونه جوړوي، د ولس زړونه رغوي، دوی خو ملک وران کړی، ولس یې وژلی او خپل ځانونه یې پړسولي دي.

که دوی په قدرت کي وي هر څه روا وي او که له قدرت نه ګوښه شي هر څه ناروا شي، ددې شرمېدلیو په خوله د دوی خپلې مېرمن هم سړک ته نه راځي چي هغوی خپل فېشنونه د دوی په...

پام کوئ! دوی ته سیاسیون ونه وایئ، دوی ته سیاسیون ویل په ګناه کبیره کي راځي، ځکه د دوی لاسونه د ملت په وینو سره دي.

واورئ! دوی د بلېک واټر له کرایي کښو نه هم بتر دي. زه د دوی په هکله دومره بشپړ معلومات لرم چي هره ورځ ددي بدمخو په کیسو د اخبار مخ تورولی شم.

راځئ! د دوی د ایمانونو پیمانه هم درته ښکاره کړم، د پېنځو تور پګړیو طالبانو له وېري یې په ځان پسې پلونه الوځول، له ډاره له سوړو او غارونو څخه نه را وتل.

دا بدمخي سیاست مداران نه دي، دوی د سیاست «ماران» دي او د مار وژل په لمانځه هم روا دي.

خدای دې دا ملت هم په سرو مچیو وخوري چي دوی اوس هم بوتان په بت پرستو ساتي، زه دې موسمي او کذابو ایتلافونو ته دا بیت ډالۍ کوم:

امامان د تذویر راغله فاتحه د ایمان اخلي
پرښتي تښتي له شرمه شیطان ځان ساتي له شره

یو چا راته وویل، دا ایتلاف نور هم غټېږي! ما ورته وخندل، پوکڼۍ هم ډېره غټه وي، خو که ستن دې ور وړاندې کړه چوي، دا ایتلاف پړسېدلې پوکڼۍ ښکاري، نن وي که سبا درز به یې واورې.

عظیم ارګ، خچني ځیري

اجمل روان

په دي وروستیو کي د ولسمشر پخواني سلا کار جنرال احمدزي له یوه خصوصي ټلوېزیون سره په مرکه کي وویل، په ارګ کي د فحشا د ترویج لپاره عملي کار کېږي. هغه د درېیو کسانو نومونه یاد کړل. له دي کسانو څخه د ولسمشر سلاکار فضل فضلي، د ولسمشر د دفتر رییس سلام رحیمي او د ولسمشر ویاند هارون چخانسوري دي. له دي وروسته ډېرو رسنیو پر دي موضوع توند بحث وکړ او ان نیویارک ټایمز هم د جنرال احمدزي خبري تایید کړي. احمدزي پخپلو خبرو کي ویلي، ډېری ښځینه وکیلانو د ډېرو لږو رایو په بدل کي د همدې جنسي اړیکیو په وسیله د ولس کور ته لار پیدا کړه. **له دي سره جوخت مریم وردک، ویدا ساغري، فرخنده زهرا نادري او ډېرو نورو په دي اعتراف وکړ چي له موږ څخه هم د دندې په بدل کي همدا غوښتنه شوې وه.**

په ارګ کي زیاتره داسي کسان کار کوي چي په اروپا او نورو بهرنیو هېوادونو کي لوی شوي دي، لکه داود نورزی، نادر نادري او نثار بارکزی چي په عیاشۍ کي ځانګړی نوم لري او داسي هم ویل کېږي چي داود نورزی وایي، زه به په عیاشۍ کي د احمد ظاهر ریکارډ ماتوم. **اوس خبره دا ده چي په بهر کي خو عیاشي او شراب‌خوري عادي خبره ده، دا خلک هلته په نایټ کلبونو کي روږدي شوي دي، دوی د افغانستان له تاریخ او ارزښتونو سره سم بلد نه دي. که تاسي په دولتي چوکاټ کي د ښځو ګومارنې وګورئ، په دفاع وزارت او کورنیو چارو وزارت کي دوه بې تجربې نجوني چي یوه ورځ یې هم نظامي زده‌کړې نه دي کړې، په څه مفهوم ګومارل کېږي؟! او تر څنګ یې هره ورځ د پېغلو نجونو د مقررۍ لړۍ ښه ګرمه روانه کړې ده.**

له ډېرو معززو کسانو مي اورېدلي چي د فضل فضلي او سلام رحیمي ملاقات او رسمي لیدني ته په کال کي هم نشي ور برابرېدلی! وایي، د ولسمشر لیدل د دوی تر ملاقاته ډېر اسانه دي، خو بل لور ته پېغلي نجونه په ډېرې اسانۍ هر وخت یې چي زړه وغواړي ددوی ملاقات کړای شي.

له دي سره سره په ارګ کي د مډرنو ښځو بازار ګرم دی. د ولسمشر مېرمن رولا غني (لومړۍ مېرمن) د پروموټ پروژې په نامه میلیونونه ډالر د ښځو په برخه کي مصرف کړل، پدي پروژه کي هم هغه نجوني -چي د مدني فعالانو په نامه وې او اکثره یې له بهره راغلې وې- د همدغې فحشا د ترویج لپاره یې کار وکړ. **پروموټ والو د ښځو په برخه کي څه وکړل؟!** په ښارونو د سوالګرو لویه برخه ښځې دي ، **د ښځو په ژوند کي کوم مثبت بدلون راغی؟!** تر دې حده پورې چي څو تنه ښځینه نوماندانو له څو میاشتو راهیسي ارګ ته نږدې د تحصن خېمه وهلې ده او همدا وایي چي زموږ په رایه معامله وشوه، اواز مو دې واورېدل شي! **دا بي بي ګل چېرې ده؟! ولې ددغو مظلومو خویندو اواز نه اوري؟!**

اوس خبره دا ده چي ښځه زموږ مور و خور ده، ښځه انسان ده، د کار کولو حق لري، خو تر ټولو بده او شرموونکې خبره دا ده چي په ارګ کي د دندې په بدل کي ورڅخه ناجایزه غوښتنه کېږي. ارګ خو زموږ د عزت، عزم او ویاړ کور و. دا عظیم کور کله هم دومره نه و سپک شوی. **افرین دې د ډاکټر نجیب په پوهه، بصیرت او وړاندوینه وي، چي ویل کېږي د ولسمشر غني پلار ملک شاه جهان ته یې ویلي ول، ستا پر زوی دا چپنه ډېره اوږده ده.**

د ارګ واکدارانو! ستاسي چي جنسي جنون او غریزه دومره قوي وه، امکانات مو درلودل، په خارج کي به مو دا مردار خورګي کړې وای.

تاسي د افغانستان په عظیم کور ارګ کي یو تاریخي پېغور پرېښود. په داخل کي خو څه کوې، په بهر کي هم نن ټول ستاسي پر دې ناروا کړنو بحث کوي او ټول وطن شرموي. تاسي به بیا له ملت څخه رایې غواړئ؟! دا ملت غیرتي ملت دی، د هر څه زغم لري، خو د ناموس پر وړاندې چوپ نشي پاتې کېدلی!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټابلېټ K او اغېزې یې

ډاکټر ظهیر

په هېواد او گاونډ کې د نورو نشه‌يي توکیو تر څنگ، ډېر ځوانان په ټابلېټ K روږدي دي. دا گولۍ په 2008 کې لومړی ځل افغان امنیتي ځواکونو په هلمند کې وموندلې. په دې پوهېږئ چې ټابلېټ K څه شی دی؟ پر بدن څه اغېز لري؟ او څنگه ځان باید ځني وساتئ؟

ټابلېټ K، چې اکستاسي یې هم بولي، یو ډول نشه‌يي توکی دی چې د امفتامینونو له کورنۍ سره تړاو لري. کېمیاوي نوم یې مېتایلین ډای اوکسي مېتاامفتامین (3,4-Methylenedioxymethamphetamine)، لنډښه یې MDMA، فرمول یې (C10H13NO2) دی، CAS نمبر یې 9-10-42522 دی او جوړښت یې په لاندې ډول دی:

تاریخچه:

اکستاسي لومړی ځل په 1914 کې د مرک (Merck) په نامه یوې جرمنۍ درملسازۍ کمپنۍ د ډنگرتوب او بدلوهۍ (اشتهاء ضد) لپاره جوړ کړل، خو کابو 65 کاله تړې چا گټنه ونکړه. وروسته جرمني ډاکترانو دا درمل هغو کسانو ته ورکول چې په نړیواله جگړه کې یې ارواییي شوک لیدلی و. بیا یې پام شو چې تر گټې یې زیان ډېر دی، نو ځکه یې د جرمني حکومت کاروَنگ بند او غیر قانوني اعلان کړ. دا خبره د جرمني ډاکترانو او ارواپوهانو تر منځ متل گرځېدلی چې د اکستاسي په تجویز سره یې د جگړې بلهاریان بیا بلهاري کړل. ...

د امریکا متحده ایالاتو حکومت هم په ۱۹۸۵ کې ددې درملو کاروَنگ بند کړ خو سربېره پر دې یې خلک د شپې په مېلو او بانډارو کې کاروي.
خالص اکستاسي سپین رنگه پوډر دی.

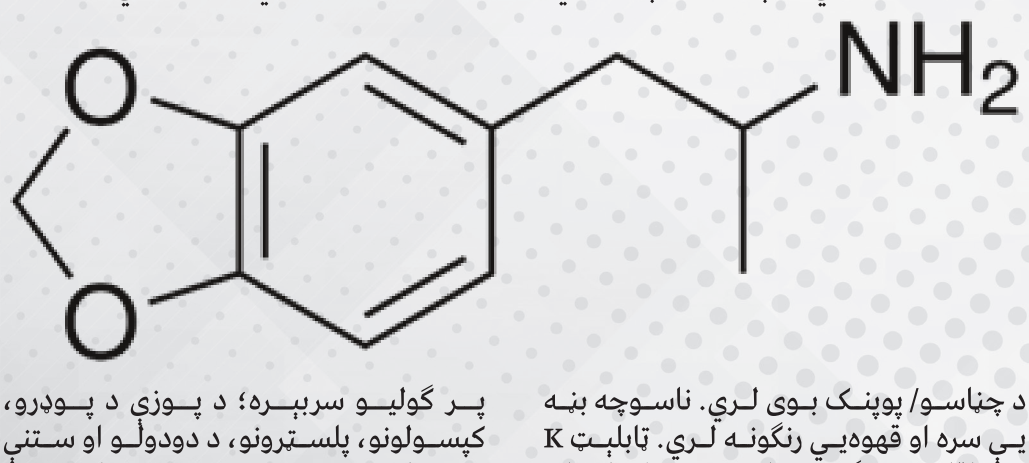

د چڼاسو/ پوپنک بوی لري. ناسوچه بڼه یې سره او قهوه‌یي رنگونه لري. ټابلېټ K په ناقانونه توگه په ازمونتون (لابراتوار) کې په کېمیاوي ډول د امفتامینونو په مالیکولي جوړښت کې د ادلون بدلون په پایله کې را منځته کېږي. دا چې هر فرد/ کمپنۍ یې پخپله خوښه پخپل ازمونتون کې جوړوي؛ نو ځکه دا گولۍ له یوې بلې سره جوړښتي توپیر لري. اکستاسي په هر هېواد کې بېلابېل نومونه لري. په افغانستان کې یې ټابلېټ K، د خوښۍ درمل، پنج ستاره، ریډبال، یو و دوه، ډانس، او سوپرمن بولي. دا گولۍ راز راز بڼې لري چې پر ځینو K لیکل شوي وي، ځینې یې زړه وزمه وي او پر ځینو د ستورو انځور وي. اکستاسي نن سبا پر گولیو سربېره؛ د پوزې د پوډرو، کپسولونو، پلسترونو، د دودولو او ستنې (پېچکارۍ) په بڼه کې هم موندل کېږي.
په هره گولۍ کې یې د نشه‌يي توکیو کچ له ۹ څخه تر ۱۱۷ ملي گرامو پورې وي او د نورو ور گډو کېمیاوي توکیو کچ چې لمسوونکی خاصیت لري؛ توپیر لري.
ځوانان یې په ټولیزه توگه د سندرو او گډا په بانډارونو کې د خوښۍ او هیجان د ډېرښت او همدارنگه د نوربیزي (جنسي) پیاوړتیا لپاره کاروي چې پایله یې د ناخوندي نوربیزو اړیکیو او د ساري ناروغیو لکه؛ ایډز، تور ژېړي، تور ټپ او نورو د لېږد لامل کېږي. په افغانستان کې یې ډېری نوي ځوانان په ښوونځیو کې تر لاسه کوي او په ښوونځیو او کورونو کې یې خوري.
ټابلېټ K د انسان روغتیا ته دومره زیان لري چې حتی د یوې گولۍ خوړل یې د مغز ژونکي (حجرې) وژني یا زیانمنوي او د اندني (تفکر) او هوډگرۍ ځواک یې ځپي.
ددې درملو زیانونه دومره ډېر دي چې حتی ځینې یې د بیا رغېدنگ وړ نه دي، ځکه خو یې د نړۍ په هر کونج کې کارول بند دي.
دا گولۍ په لومړیو کې د خوړونکي پر روغتیا ډېر اغېز نه پرېباسي؛ یواځې نشه راوړونکی خاصیت لري، خو د وخت په تېرېدو سره پر ټول بدن په ځانگړې توگه پر عصبي سیستم او سترگو ناوړه اغېزه کوي. تر دې چې ځیني کسان ځان وژنې ته اړ باسي.

پر مغز او بدن د ټابلېټ K اغېزې:

ټابلېټ K له ۲۰ تر ۹۰ دقیقو وروسته پر مغزو اغېز کوي، له ۲ تر ۳ ساعتو پورې یې اغېز زیات وي، او تر ۲٤ ساعتو پورې خپل اغېز ساتي. دا گولۍ حافظه، د پېژندنې حس او اندیز ځواک اغېزمنوي او ډېر کله اضطراب او وېره را منځته کوي. کله ناکله یې روږدیو کسانو ته داسې ارواییي ستونزې پېښېږي چې د درملنې وړ

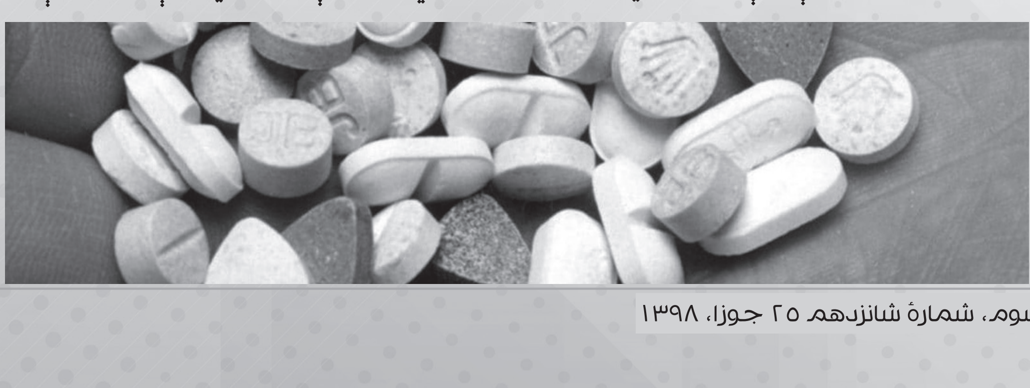

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وي. که چا اوه کاله وړاندې یو ځل هم ټابلېټ K خوړلې وي؛ په CT-Scan کې یې پر مغزو ناوړه اغېز لیدل کېدای شي.

هغه کس چې ګولۍ خوړلې وي؛ ډېر هېښ (هیجاني) او مست وي. ساعتونه ساعتونه ګډا و ټوکې کوي او خاندي، خو وروسته ستړی، ګډوډ، ناقرار، ناخوښه، خوله یې وچه او د بدن تودوخه او د زړه ټکان یې لوړېږي چې کېدای شي د مړینې لامل یې شي، ځکه چې د زړه د ټکانو ګډوډي، د وینې لوړ فشار، د بدن د اوبو او منرالي توکیو لکه سوډیم او کلورین کمښت او د پښتورګو ناسم کار پر مغز ناوړه اغېز کوي چې کس د مرګ تر پولې رسولی شي.

د ټابلېټ K اوږدمهاله اغېزې:

لومړی: بې موخې، بې مسوولیته او بې پروا ژوند.

دویم: له ورځنیو چارو، لکه کار، لوست، تکړښت، ناستې پاستې څخه ناخوښي او بې علاقه‌توب.

درېیم: د ژامې د غړیو کمزوري او د دواړو ژامو نښت.

څلورم: د غاښونو سولېدل.

پینځم: د کورنۍ له غړیو او ملګریو سره سوړ چلند او حتی د هغوی پرېښودل.

شپږم: د سترګو د لید کمی.

اووم: د خوب ډېرښت.

اتم: عصبي ګډوډي، ډېر احساساتي کېدل او وېره.

نهم: پر ځان د باور کمی.

لسم: له څه مودې وروسته نورو نشه‌يي توکیو لکه اپیمو، کوکایینو او هېرویینو ته لېوالتیا.

یوولسم: د پوستکي ستونزې او ټپونه.

دولسم: په نرانو کې د تیانو غټېدل.

دیارلسم: د نرانو شنډتوب.

څوارلسم: د هډوکي پوکي او ژر ماتېدنګ.

پینځلسم: ځانوژنې ته زړه ښه کول.

د تشخیص لارې چارې:

د کاروونکي له میتیازو، پوستکي او وېښتانو څخه نمونه اخیستل کېږي.

درملنه: وړاندې مو وویل چې ټابلېټ K دماغي ژونکي (حجرې) له منځه وړي او ددې ژونکیو (حجرو) بیا رغون ناشونی یا هم ډېر ستونزمن دی. ځانګړې درملنه نه لري. هغو کسانو ته چې رواني ستونزې ور پېښې شوې وي؛ د اوږدمهال لپاره دې یې اروايي درملنه تر سره شي. د مخنیوي تر ګردو ښه لاره دا ده چې مور و پلار دې خپل نوي ځوان بچي له نژدې وڅاري!

ماضي‌ته د ور ګرځېدا واټ

زه له ماضي دومره وېرېږم لکه له تیارې چې وېره لرم، دا زما کمزوري ده، له تیارو ویره پر ما له وړکتوب تپل شوې.

د ماښام د خړې له غوړېدو سره به یې له کوره دباندې وتلو ته نه پرېښودلو، شپه یا تیاره د شیشکو پېریانو لپاره وه، په دې مانا چې له ماښام سره د پېریانو شیشکو د راج وخت را دبره کېږي.

له ماضي د همدغې وېرې له امله ماته ددې کره پته نشي لګېدلی چې امیر شېر علي خان څو ځله پاچاهي کړې، امیر دوست محمد خان پر دغه خاوره څو کرته د واکمنۍ بخت ازمویلی دی؟ ایله دومره پوهېږم چې پر دغه خاوره د تاریخ د تکرار خونړۍ معرکه توده ده او تکرار د عربو په کلام کې شَنِیع دی.

کله چې رسنۍ ګورم، اورم او لولم چې یو څوک په ټینګو او کلکو ټکو لګیا وي چې ماضي ته د ور ګرځېدا مخه یې پخه ډب کړې، وایم دا خبره مې بیا بیا اورېدلې وای، ځکه خو د ټلوېزیون د ریموټ ریورس تڼۍ کېکاږم، خو کابل کې چې د ټکنالوژۍ دغه اسانتیا نشته خپل زړه ددغسې خبرو په تکرار بسیا او هوسا ساتم، سرې کرښې که سرکار هر څه ګڼي، خو ماته ددغه ډب پاخه بنسټونه ښکاري، د تېرو اتلسو کالو لاسته راوړنې که لږ دي که ډېرې، که څه دي، که نه دي، خو که آدم نشته بوی یې شته، هسې هم موږ له خوند، خرپ ته ډېر هوسېږو، همدا بوی او خرپ یې ماضي ته د ور ګرځېدا او تکرار پر وړاندې د ډب ستر کمر ښکاري، ماته دا ټوله جګړه د ماضي وېروونکې څېره برېښي، هغسې څېره چې کله یې پر ککرۍ د وحشت ښکر راختلې وي او کله یې پر څټ د شرم لنډه لکۍ وي، دا ښه او زما د زړه خبره ده چې له صفر څخه د پیلولو تجربې ته نه ور ګرځو، خو دریغه چې د صفر په پټ کمال او عظمت مو هم سر خلاص ساتلی وای.

صفر داسې کاپر شی دی چې که خپله کوم حیثیت نه لري، خو چې له یوه سره یې کېږدې لسو ته یې لوړوي، له لسو، سل درته جوړولی شي، له سلو، زر... له ماضي د ډار خپسه اوس هم زما پر مرۍ ناسته ده، د ماضي یوه ستره محکمه وه، ددغې سترې محکمې یو رییس یا قاضي القضات مولوي محمد شاه فضلي و، چې په تنظیمي کچه د مولوي محمد نبي محمدي د حرکت مرستیال و. کله چې د پېښور تړون له مخې د برهان الدین رباني څلور میاشتې موده پای ته ورسېده، مولوي محمد شاه فضلي د سترې محکمې د رییس او قاضي القضات په توګه د رباني د جمهوري ریاست موده په همدغسې ټکو اعلان کړه، لکه په دې اوس کې چې سترې محکمې د محمد اشرف غني ولسمشري تمدید کړه... تصادف یې بولې که تصادم په کوم مفهوم او محتوی چې له کومې مرجع د رباني موده غځول شوې په هماغه مفهوم او محتوی د غني د ولسمشرۍ موده تمدید کړای شوه:

«و بدوام سلطنةِ سلطان زماننا...» د راډیو اَرشیف ته په مراجعه دغه ورته والی یا تکرار نغد کتل کېدلی شي .

د مولوي محمد شاه فضلي په خوله د سترې محکمې هغه اعلان که د رباني لپاره یو وېروونکی برخلیک په نښه کړ، ملت یې هم د تباهۍ او جګړو پر مرګوني سرنوشت محکوم کړ. ماضي ته د ور ګرځېدا مخه څومره ډب ده؟!

و الله اعلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیداری

مصطفی عمرزی

منظور پشتین در منتهای صبوری یک ملت، در پاکستان، صدا شد. تکان این بیداری، زود به اعماق سرزمین هایی سرایت مي کند که در تاریخ شبه قاره، اگر جایی برای ننگ و نام باقی مانده بود، بدون شک پشتونخوا بود.

میلیون ها مردم دربند در حصار پاکستان، زمانی بُریدند که در هفتاد سال تاریخ پاکستانی، شان آنان، عقده ی حقارت مزدورانی ست که به افتخار از خدمت نیا و اجداد خویش به انگریز، یاد مي کنند.

شاردکد جمهوری اسلامی کذایی، هرچند مفاد مقطعه یی داشت، اما به معنی تداوم رنج های مردمی که بیگانه را نمی خواستند، میلیون ها پشتون و بلوچی را عذاب مي دهد که مي بینند در نوبت سیاسی جمهوری اسلامی، پذیرفته نمی شوند. ...

وقتی امواج خروشان حامیان پشتین، پشت پاکستان را به لرزه درآوردند، درک این تکان، فراتر از باور هایی رفت که گمان مي شد یک حقیقت تاریخی در یک واحد کذایی، تحلیل رفته است.

نارضایتی و آزرده گی، به جمع جوانی افزود (منظور پشتین) که با داعیه ی برحق قومی، به نام «آرمان» به قربانگاه رفته اند. هراس وارثان انگریز که از آن تجربه ی پلید تاریخ به مکاره گی روباه مي مانند، اما در روزگار دهکده ی جهانی، نمی توانند فجایع را کتمان کنند.

دست و پاچه گی در زمانی که در بازار آزاد افغانستان، روی القاعده، طالب و دعش چنه مي زنند، با صدای تحریک تحفظ پشتون، مرتجعانی را به خود آورد که به بلندی های افغانستان، چشم دوخته اند. شهید آرمان لونی در میدانی قربانی داد که شاید بزرگ ترین آزمون واحد سیاسی-کذایی جمهوری به اصطلاح اسلامی پاکستان باشد. ترور مبارزان پشتون و بلوچ، صدایی را خاموش نمی کند که میلیونی شده است.

تشکیل پاکستان و حربه ی اسلام سیاسی، اگر بغرنجی بود که با فاجعه ی تجاوز شوروی به افغانستان، سرنوشت میلیون ها پشتون را مکدر کرد، اما در روزگار تعقل، تکنالوژی و ارتباطات، به اکناف جهان رسیده است. زمان حال ما، با خصوصیت تنویر، از مرز هایی گذشته است که در جغرافیای ما، حتی از حصار سیاه پاکستان مي گذرند.

شاگردان متعصب مکتب انگریز در هفتاد سال واحد سیاسی پاکستان، هفتاد بار تحول کرده اند و توان ندارند در سلاخ خانه ای که به نام جمهوری به اصطلاح اسلامی ساخته اند، تمام ستم رسیده گان را هلاک کنند.

شهادت آرمان لونی، روی رگ های عصب میلیون ها پشتون و بلوچ، صورت گرفته است. شک نداریم که منظور پشتین، آخرین هدف ترور خواهد بود، اما آرمان های داعیه ی برحق در روزگار جهانی شدن، درد های مردمی را مداوا مي کند که کار خود شان را کرده اند.

آزرده گی از ستم ملی پاکستان، مردم را بیدار کرده است. پشتون های جغرافیای ستم، هرچند در جبر تاریخی، در حصار هویتی مانده اند که ریشه ندارد، اما هفتاد سال پس از تزویر سیاسی، کاسه ی صبر ندارند.

سعی مذبوحانه برای حذف جوانان شجاع پشتون و بلوچ که پاکستان را سرنوشت مکدر خویش مي شمارند، صدایی را خاموش نمی کند که میلیونی شده است. حامیان منظور پشتین در فراسوی مرز های افغانی نیز بسیج مي شوند.

در تنازع چهل سال بحران افغانستان که از اجحاف بر پشتونخوا نیز منشه مي گیرد، افق هایی به چشم مي خورند که نباید در نبایسته های ملاحظه ی سیاسی از وحدت غافل شد.

آرمان افغانستان بزرگ، اگر فقط ایده ی شریف میلیون ها مردم است، روزنه ی این حقیقت بزرگ نیز مي شود که هویت مشترک، میلیون ها مردمی را تشویق مي کند که با درک همدیگر، خانه بسازند. این خانه، سیاسی یا فرهنگی، اما روی ارزش هایی استوار است که مردم از شناخت یک دیگر یافته اند.

در قربانگاه نو، شهادت آزادی خواهان، فراتر از شهادت آرمان لونی نیز خونین خواهد شد، اما در زمینه ی سرخ آن، مردمی تحریک مي شوند که در دومین تجربه ی بزرگ تاریخ پشتون ها و بلوچ ها در واحد کذایی جمهوری اسلامی پاکستان، تحریک تحفظ آنان شده است. آرمان لونی، آرمان میلیون ها مردمی ست که در درس های شهادت، بیشتر مي آموزند.

تنگنای بازیگران سیاهکار سیاسی در جغرافیایی که ارمغان هفتاد سال تاریخ آن، حتی کسب درآمد از شان میلیون های مردمی ست که مجبور شدند در حصار پاکستان بمانند، وارثان مکتب انگریز را راحت نمی گذارد.

بیش از دو قرن سلطه ی سیاه انگلیس در هند، اما ارثی نشد که گمان کرده بودند از تجربه ی جغرافیایی که به اصطلاح زوال آفتاب نداشت، شبه قاره را حفظ مي کنند. وقتی استادان مکتب سیاه با دانش استعمار بخش های دنیا، درمانده از هند خارج شدند، به یقین که تقلای شاگردان وفادار نیز به جایی نمی رسد.

اگر افغانستان خونین در بحران تحمیلی دست و پا نمی زد و اگر اخوانیسم سیاسی، فرزندان ما را در گرو آی.اس.آی دشمن جان مردم ما نمی کرد، شاگردان وفادار مکتب سیاه استعمار، با کدام دست آویز دیگر اجحاف مي کردند تا میلیون ها مردمی که نمی دانند «پاکستانی یعنی چه؟»، مجبور نباشند در زمینه ای بمانند که در جغرافیای به اصطلاح اسلامی، حتی از فرزندان شان تحفه گرفت تا پس از تحمیل مکتب های اجباری، وقتی در تحجر پخته شدند، هدایای گرانبهای زندان گوانتانامو باشند.

مردم، بیدار شده اند! طنین صدای بلندی که از تحریک تحفظ پشتون برخاسته است، از عقبایی منشه مي یابد که در بستر هفتاد سال، هرگز راحت نبوده است. میلیون ها مردمی که بیدار اند، میلیون ها صدای دیگر اند که هرگز از آرمان لونی ها، عدول نخواهند کرد.

ما در بیداری های جغرافیای همتباران خویش، به دقت مي نگریم که اگر در واحد کذایی، جایی برای عدل و احترام مانده باشد، آزمون شاگردان وفادار مکتب استعمار را فرصت مي دهد با پایان غایله ی بدترین درآمد های سیاسی، دیگر روی زنده گی میلیون ها مردمی قمار نزنند که خیلی «بیدار» شده اند.

دو و نیم قرن تسلط استادان، خروج سرافگنده از ملکی بود که گمان کرده بودند از مدرک استعمار ملت ها و مردمان، آنان را به آسایش های جاودانه ی هند مي رساند. بنابراین، چه تضمینی وجود دارد که شاگردان رو سیاه که فقط در تراژیدی افغان ها، مایه دارند، بتوانند مردمی را اسیر نگه دارند که به استادان شان «نه» گفته بودند؟

شهادت آرمان لونی، اگر رویداد غم انگیز ضیاع انسانی است، ذهنیت مي سازد که هراس از عدالت خواهی های مردم، هنوز هم ستم گرانی را بیدار نکرده است که فکر مي کنند با نیرنگ تشکیل پاکستان (اسلام سیاسی)، مي توانند مردم را فریب دهند.

دو و نیم قرن استعمار انگلیس، جای خالی باور هایی بود که متجاوزان بیگانه در هند از یاد برده بودند. هفتاد سال استعمار پنجابی در روزگار دهکده ی جهانی که اخبار موش های گدام دال پرویز مشرف را نیز بروز مي کنند، در فراسوی پاکستان، به مردمی نیز رسیده است که با هر گام و هر اثر آرمان ها، تحریک مي شوند.

ما در عصر آگاهی ها زنده گی مي کنیم.

شهادت آرمان لونی، تسلیت باد!

(c) ketabton.com: The Digital Library

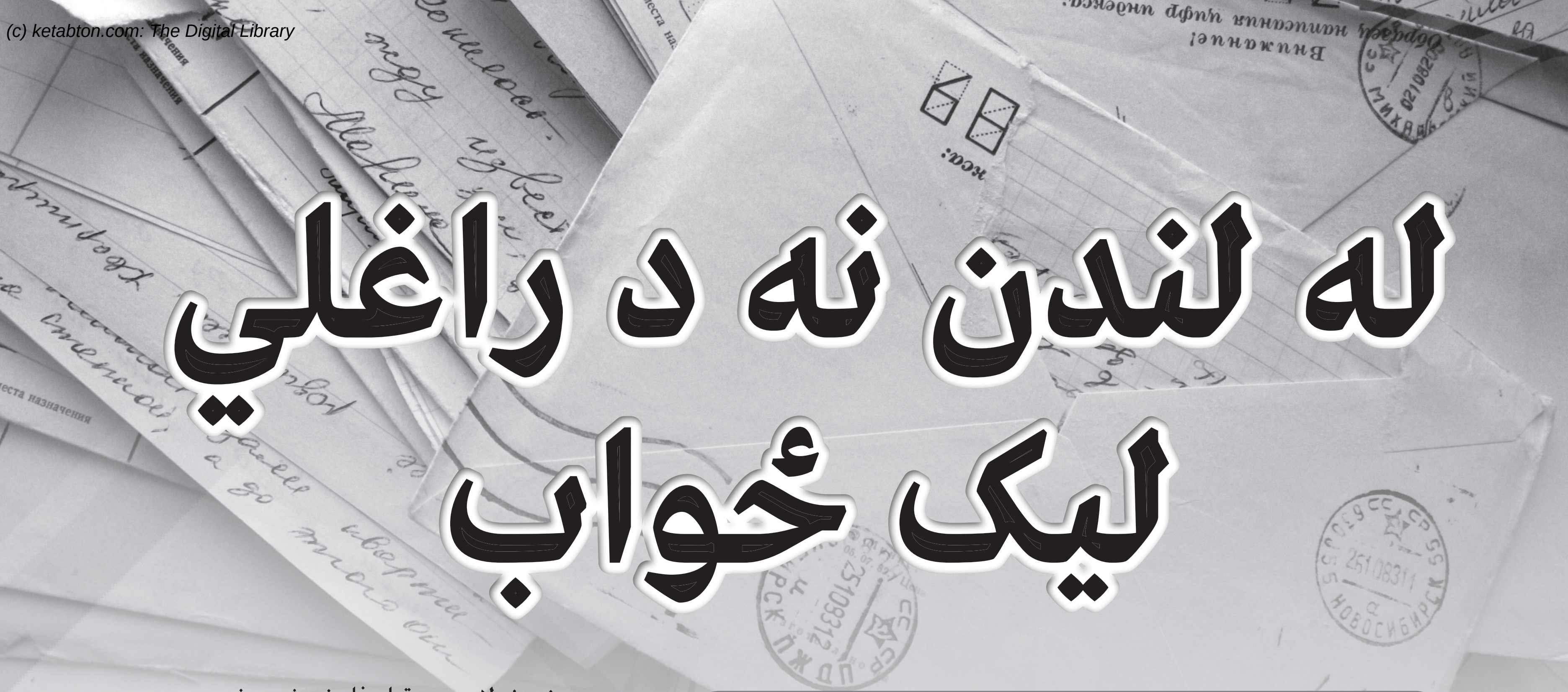

له لندن نه د راغلي لیک ځواب

جبران جبرائیلي

درنو لوستونکیو دا لیک ماته د ننګرهار د چپرهار د کنډي باغ له لندن کلي څخه ندی راغلی دا له هغه لندن نه راغلی چې په امپراتورۍ کې یې لمر نه ډوبېده او اوس یې خلکو ته لمر د تبرک په څېر ښکاري... اشنا لیک دې را ورسېد، خو پداسی بده ورځ یې پرانیزم چې د وچ ډند په یوه مارکیټ کې د اور لمبو د خلکو له مالونو د ایرو ځلې ساز کړي. د اور وژنې ګاډي هم د اورپه قابو کولو کې پاتې راغلي دي.

اشنا د لیک ځواب دې پر ځان پور نه پرېږدم، خو باور وکړه چې زما د لیکلو شوق هم دومره خپل شوی چې د رقعې د لیکلو په موډ کې هم نه یم. د یو داسې خوبولي ولس لپاره به زما لیکل څه ارزښت ولري چې د برچو پر څوکو هم نه بیدارېږي او د خپل تقدیر فیصلې نورو ته سپارې. په هر حال! ستا له پوښتنو سره یو ځای ستا د لیک یوه څنډه هم له لوستونکیو سره شریکوم:

جبرانه! دلته خپلوي او رشته داري نشته، دلته هر ضمیر پرېشانه او هر ذهن اسیر دی. د ښکلیو له ارزانیه مې زړه مات شوی. دلته د شین سترګو واکمني او باداري ده او د تور پوستو سپین سترګي او بدماشي ده. ستا په قول، دلته هر زوی بې پدره او هره مور بې زویه ده. دلته د پت و غرور مور مړه ده. کله مې چې د خپل کور کوڅې او کلي دنګ چینارونه را په زړه شي، لپې لپې اوښکې تویوم. زه اوس هغه تازه ګل نه یم چې تا لیدلی وم، زه دلته اخبارونه خرڅوم او د نورو ضرورتونو تر څنګ د ګېډې دوزخ هم د اخبارونو له برکته ډکوم. دا کرښې په ډېر څه ومنه، دلته ژوند ماشیني دی او له ماشینه څوک ګیله نه کوي...

لومړۍ پوښتنه، ژوند دې څنګه دی؟!

اشنا ژوند مې د طبیعي او سیاسي موسم په څېر ډېر ډاډمن نه دی، هره لحظه د یوې نوې فاجعې انتظار باسم. که ژوند د خوږلو او څښلو په معنا وي نو ژوندی یم او د ژوند کوم تعریف چې ماته شوی، له دې ژوند سره ډېر توپیر لري. دلته ژوند تر فارمي چورګوړیو بدتر دی. دلته د ژوند دایره ډېره تنګه او ترینګلې ده. هره ورځ په قتلګاه کې د خپل ژوند اعلان یوه بله تراژیدي ده.

زه نه پوهېږم د ژوند کومه کومه نادوده درته تېره کړم، زخمي ځیګر، داغلی زړه او که د ژوبل شوي احساس په تارونو ګوتې درته ووهم او که د فرعونیانو او نمرودیانو کیسې درته وکړم!

دلته ماته هر درېیم کس د خپل سر قاتل ښکاري. پدې څلورو لسیزو کې له هر مقتول سره زما روح قتل شوی. ته وا‌یه! چې دلته به د ژوند او ژوندیو خلکو څه حیثیت وي!

ما د خپل څنګ او صف په ملګریو دومره ژړلي چې د مور و پلار په وفات مې هم دومره اوښکې ندي تویې کړې، ځکه چې په سترګو کې مې او ښکې نه وې یوازې ویني وې.

او ګوره پدې مجهول، مبهم او هیجاني حالت کې د قاتل ماتل پته هم نه لګي، تېره میاشت مې له ژوند سره یوه لوبه وشوه، په یوه اینچ شلېدلي مخ د بلا له خولې را ووتم، د دریو امنیتي کمربندونو په منځ کې ساه اخلم. په لنډو به درته ووایم چې د ژوند په زندان کې د مرګ انتظار باسم!

دویمه پوښتنه، څه مصروفیت لرې؟!

څه خاص مصروفیت نه لرم، د لوږو زده‌کړو سندونه او سې ویاني مې د کټ سر ته پرتې دي، ما خو د کار و څوکۍ پیمانه موندلې، خو افسوس چې باغي ذهن، افغاني غرور او مغرور تندی مې د ځمکې خدایانو ته په سجدو لګولو ځان نه بلدوي. هغو یارانو چې ماته یې پېښور کې له موجوده نظام سره همکاري جرم او کار کول کبیره ګناه ګڼله هغوی اوس دلته د جرمونو او په کبیره ګناهونو افتخار کوي، خو زه لا پدې مقام فایض شوی نه یم. دلته د انسانیت لوړ معیار پیسه ده، دلته لوړو څوکیو ته هغه څوک ژر رسېږي چې د هندو د پرتوګ په څېر تر بډې بې نمازه وي، دلته زما مصروفیت د غمونو خوراک دی، دلته لوی کمال ټګي، دوه رنګي او چاپلوسي ده.

اشنا! زه او س دلته د خپلو باباګانو له خولې نه د را وتلي درد او زګېروي په سوز و ساز ځان بوخت ساتم.

درېیمه پوښتنه، له راغلیو مېلمنو سره دې ګوزاره څنګه ده؟!

له مېلمنو سره هېڅ راز مشکل نلرم، نه یې په ژبه پوهېږم او نه ورسره د ځان د ملګري کولو اراده لرم. هو! یوه خبره شته، د مهاجرت پر مهال چې کومو ملا صاحبانو څه ویل، اوس یې نه وایي او غلي دي. یوازې د حج و زکات مسئلې کوي. زه هم د هماغو امامانو مقتدي یم، څه چې د امام وي، هغه زما هم. کله کله مې زړه غواړي له مېلمنو سره یوه نیمه ګوته ماته کړم چې د څلور سوه بستریز روغتون د ترجمانانو حال مې مخې ته ودرېږي خدای شته چې پښه نیولی شم.

واوره! موږ له تعلیمي سپیو سره بلد شوي یو، لمس او بویول یې عار نه ګڼو.

یو نادره واوره! نن سبا خو چینایانو د خرو د پوستکیو بازار دومره ګرم کړی دی چې مه کوه پوښتنه. زموږ د کلي یوه خرکار هم د خرو پوستکي په لوړه بیه پلورلي وو چې ځان یې ولسي جرګې ته کاندید کړی و او د ولسي جرګې د انتخاباتو ګټلو خوبونه یې لیدل، خو اوس خوارکی بیا د خرو پوستکیو ته پاتې شو. کاشکې مېلمنو د سپیو تر څنګ خره هم راوستي وای، بیا رانه پاکستان د خرو میدان نشو ګټلی.

یو خبره بله هم شته! مېلمه له کوربه ډارېږي او کوربه له مېلمه.

څلورمه پوښتنه، که د خپل ښار له وضعیت نه مې خبر کړې؟!

اشنا! په جلال آباد ښار کې ښه ډېر شخصي بلند منزلونه جوړ شوي، سرکونه او کوڅې په پخېدو دي، خو د هرات، کندهار او مزار په څېر ښکلا او ځلا پکې نه لیدل کېږي. د غصب، چور و تالان بازار پکې اوس هم ګرم دی. دلته سمه د قیامت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځ ده، هر سړی پخپل غم ککړ دی. زمونږ د ټولني د تعلیم یافته قشر حال هم د ویلو ندی، د سپینو چپنو خاوندانو پکې تر قصابانو هم ور اړولې، په راز راز نومونو او لابراتواري ټستونو د خلکو پوستکي ور اړوي. په لیکلې نسخه یې له قراردادي درملتون وال پرته د انګرېز پلار هم نه پوهېږي.

هر چا ورته په شاتو کې زهر ورکړي. د مخدره موادو د روږدیو او ښځینه سوالګرو تراکم پکې اوج ته رسېدلی. د غلا، ترور، اختطاف ، رشوت او خیانت تنور پکې ښه تود دی. د انعکاس ټلوېزیون د مشر انجنیر زلمي په څېر لسګونه خلک په ورته غم ککړ دي. د مدني فعالانو مارکیټ پکې د هندي فلمونو په څېر ښه ګرم دی، خو باور وکړه ددی خوارانو هېڅاته هم د یوې روپۍ خیر نه رسېږي او نه یې څوک په خوله پیاز خوري. د ارزانه شهرت د موندلو په خاطر د چارواکیو مدحې وایي. په پردیو دروازو سرګردانه وځي ننوځي. نیم درجن موسمي والیان پکې اخوا دېخوا شول، خو د خدای کور پکې هماغسې وران ویجاړ او خراب پروت دی. د والي صاحب په دور نما کې سرخ دېوال ښکاري، خو تر ړیږي لاندې ورته سپین جومات نه ښکاري. والي صاحب ندی خبر چې په پلاستیکي تسپو اړولو د خدای کورونه نه جوړېږي.

یوه کوم بله را یادېږي، د جومات پېش امام یې دومره روپۍ وهلې چې د دوبۍ تجارت پرې کوي.

اشنا! دلته ماته دوه تبدیلۍ ښکاري، هغه تنکي ماشومان چې د طالبانو د حُکمرانۍ پر مهال یې مسواکونه، تسبېح، رانجه، شیشې او خولۍ خرڅولې، هغوی اوس د افغان بیسیم، روشن، اریبا، اتصالات او سلام سیمکارتونه او کرېډیټ کارتونه خرڅوي.

زیری مې دربانديې چې د کابل هډه هم د ښاروالۍ دروازې مخې ته راغلې نور هم هغه سیمټي دېوالونه، د ګلفروشۍ مخې ته د مزدورانو کتارونه ولاړ وي او مازیګر تش لاس خپلو کورونو ته ستنېږي.

ښاروال صاحب دې هم خیر یوسي، له دې نه هم د شمشتو ډاګونه د ختو خړ خړ دېوالونه او له مرمرینو صندوقونو جوړې شوې دروازې او د یونس ماما ګاونډیتوب به یې هم هېر شوی وي، اوس دې ښاغلي ځان ته دوه ضدِ مرمۍ دروازې جوړې کړې او ضدِ مرمۍ موټر کې ګرځي. له نېکه مرغه چا تر اوسه پورې په ښار کې نه دی لیدلی، د کنچنۍ قبر او فیلوان کوځه هم نه پېژني، نور درته څه ووایم!!

پینځمه پوښتنه، په اوسني حالت کې څه وایې؟!

اشنا! د افغانستان په قضیاوو غړېدل د هر چا د وس خبره نده، دلته له څلور درجنه ملکونو نه د پرې سر ورک دی، هر څوک په تیاره کې غشي ولي، ګوره دلته د وینو او باروتو لوبه ښه ګرمه روانه ده، یوازې د جګړې شکلونه بدلېږي، پدې بلواکۍ کې موږ له جنازو او دوعاګانو څخه نه وزګارېږو. مېندې او پلرونه هره ورځ د خپلو بچیانو قبرونو ته لاسونه لپه کوي، دلته یوازې د (۷) اوو سر ښکته شوی او د (۸) اتو پښې هم نه ټینګېږي. امامان بدلېږي، خو تراوېح زړې دي. د تابوتونو تحایف هر کور و کلي ته روان دي، خلک د شر و آفت له وېرې د خپلو بچیانو جسدونه د شپې خاورو ته سپاري، خبریالان مو هره ورځ د پرې شویو سرونو او جسدونو راپورونه جوړوي او زموږ د سرونو او جسدونو له برکته لوړ لوړ معاشونه اخلي.

اشنا! د رواني غمیزې او ډرامې سریالونه به په رنګ رنګ رنګونو کې وګورې، دلته دوه رنګي او بدرنګي دومره ډېره شوې چې په شهدو هم خلک د زهرو ګومان کوي پدې خونړي توپان کې مو نړیوال ننداره کوي او مړي مو شماري. حاکم جریان او تش په نامه سیاسیون د ځان د بقا په خاطر هره ورځ په پیاله کې یو نوی توپان جوړوي. چارواکي او زورواکي هم د اور د بچي په څېر خلک ژړوي او خوني توروي نور ترې د خیر تمه حرامه ده.

اشنا! داسې ونه وایې چې یوازې زه خپل رباب د غم په نغمو غږوم یو ښه خبر هم شته، د سولې خبرې را روانې دي، ګنګوسې هم شته چې اوربند به وشي، د افغانانو زوړ ارمان به پوره شي او هغه څوک چې په شر کې خیر ګوري مخونه به یې تور شي، افغانان نور جنګ شور و شر نه غواړي ما هم د اوربند لپاره بدې را وهلې، خو د اور بل نه وېره لرم، د زمانې د سیاسي فرعونیانو د زوال او نابودۍ په هیله خپلې خبرې د خپل ملا پدې بیت راټغاړم:

څه چپه باد را الوتی ژوند د
خپله ژونده تنګ شو
غیرت ویلي شو د شرمه دوس
ستر شو دله تنګ شو

سیکولاریزم

اجرالدين اقبال

په تېر پسې

دا مساله دقیقاً د «ریا» او «اخلاص» ترمنځ توپیر ته پاتېږي. د ظاهري کړنې له مخې «ریا کار» له «مخلص» سره هیڅ توپیر نه لري؛ بلکې که د ریاکار کړه وړه غلیظ وي او خپل عبادت په پوره کش ویش ترسره کوي. له دې ټولو ځانګړنو سره سره، د کار ظاهر به یې کوم توپیرونه درلودای شي. څه چې توپیر کوي «نیت» دی؛ د یوه نیت سوچه او خالص د الله تعالی لپاره دی او د بل خلکو لپاره. د سعدي(رح) په تعبیر:

ان که چون پسته دیدمش همه مغز - پوست بر پوست بود همچو پیاز
پارسایان روی مخلوق - پشت بر قبله مي کنند نماز
ای هنرها گرفته بر کف دست - عیب ها بر نهاده زیر بغل
تا چه خواهی خریدن ای مغرور - روز درماندگی به سیم د غل.

دقیقاً په همدې دلیل، پیغمبرانو د وګړیو د کړنو پر «بڼې» - په تېره یې ټولنېزې کړنې - څه کار نه درلود. په قرآن مجید کې د پیغمبرانو علیهم السلام په اړه کوم دودیز او بیاځلي تعبیر کارېدلی؟ «پیغمبران مو درلېږلي» په کومې ځانګړنې؟ «مبشرین و منذرین» یا «بشیر» او «نذیر». په قرآن کې په ځلونو ځلونو دا تعابیر کارېدلي دي:

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ (بقره/۲۱۳)= (په پیل کې) ټول خلک په یوه لار روان ول او ترمنځ یې تضادونه نه ول، رو رو ټولنې او پارکۍ رامنځ ته شوې او تر منځ یې اختلافات راپیدا شول، (په دې وخت کې) خدای پیغمبران ولېږل چې (پر سم تګ) زیري ورکوونکي او (پر کږو لارو د تګ له پایلو) وېرووونکي ول او په رښتیا یې کتاب ورسره ولېږه»

رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ (نساء/۱۶۵) = (دا ټول) پیغمبران زیري ورکوونکي او ویرووونکي لېږل شوي وو، چې د رسولانو (تر استولو) روسته خلکو ته د خدای په مقابل کې پلمه نه وي (او پر ټولو غاړه خلاصه شي) او خدای بریمن حکیم دی».

په قرآن کې ددې آیتونو بېلګې ډېرې دي. د قرآن په هیڅ ځای کې نه دي راغلي چې خدای پیغمبران د سیاسي او ټولنېزو تیوریسنانو په توګه لېږلي ان دې ته په ورنژدې یو مضمون او هغه څرګندونې چې ددې مانا په وهم کې وي هم راغلي نه دي؛ خو مبشر او منذر په څلونو راغلي دي.

د پیغمبرانو مهمترین کار تبشیر او انذار او دا کار دقیقا د خلکو پر نیتونو د اغېزمنۍ پر مانا ده. د پیغمبرانو کړنه او هغه ټکی چې پکې پر مخاطبانو ډېر اغېز شینده، دقیقا د دوې نیتونه وو. او پیغمبرانو هڅه کوله چې نیتونه واړوي. له بېخه د پیغمبرانو مهمترین کار ژوند ته مانا ورکونه وه. ژوند ته مانا ورکونه په عمل کې د انسانانو نیتونه ته لوری، روح او منځپانګه ورکول وه.

د عمومي دیني کړنو په باب دا نظریه شته چې «عبادتي - دیني» کړنې سمبولیک ارزښت لري؛ یعنې یوه ظاهري بڼه او یوه باطني مانا لري چې باید باطني مانا یې راوسپړو. شونې ده ځینې د نمونځ او روژې په باب دا مانا ونه مني؛ خو د اسلام د راښکاره کېدو له وختَه تر ننه، عموم اسلامي اندیالان په دې اند دي چې حج یو لړ سمبولیکي کړنې دي. البته لکه چې پوهېږئ سمبولونه واحدې ماناوې لري او ټل تفسېرېدای او بیا تفسېرېدای شي. داسې نه ده چې وانګېرو د مانا زېرمه پای ته رسېدلی ده او د تفسیر په ګوډې کې نوې مانا نه موندل کېږي.

هو؛ تقریبا ډېرو اسلامي اندیالانو د حج په باب دا ګروهه درلوده چې د حج کړنې سمبولیکې دي او ځانګړو ماناوو ته اشاره لري. دا چې باید اوه ځل له بیت الله راوچورلو، باید ځانګړي ستنې په تېږو وولوو، باید قرباني وکړو، باید د شپې په مشعر کې پاتې شو، باید سپین (احرام) واغوندو او په څېر یې، دا ګرد سره سمبولیکې کړنې دي؛ په دې مانا چې دا کړنې خود په خوده اوڅار نه دي؛ بلکې پر حقایقو پرتې بڼې او پردې دي، چې باید دا حقایق راوسپړو. ... **نور بیا**

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان د کرنیزو ځمکو لغړېدل او بې غوري

ځمکه د خوراکي موادو د تولید او اکوسیستم د پایښت ژوندی سرچینه ده چې د ژوندیو موجوداتو د رنګارنګی، پایښت، د اوبو د رژیم ساتل، د خوراکي موادو دوران، د کاربن زېرمه کول او نور ګڼ مسایل ورپورې اړه لري. د ابادو ځمکو په شاړو او ویرانو بدلېدل په تدریجي توګه تر سره کېږي، د ځمکو نیمه وچېدل، بشپړ وچېدل، له نباتي پوښښه پاکېدل، د خاورو تورېدل کېدل او نور یې هغه مسایل دي چې په ټوله اوسنی نړی کې د ژوند د چاپېریال د څېړونکو او عالمانو د څېړنو او بحثونو غوښنه برخه جوړوي. د افغانستان خاورې د ناسمې او نامنظمې ګټې اخیستنې له سببه په وروستیو لسیزو کې په تدریجي توګه تورېږل شوې دي او حاصلخیزي یې له کمښت سره مخامخ شوېده، د خاورې ځینې ویجاړتیاوې تر دې حده شدیدې دي چې د انسان له لاسوهنې بغیر یې په طبیعي توګه جوړېدل ناممکن دي، یو هم د ځمکو په دښتو بدلېدو او تخریب لامل سېلابونه دي(استراتیژي ملی محیط زیست ۱۳۸۷ - ۱۳۹۱). د افغانستان د ژوند د چاپېریال د ملي اداري له لوري دا اندېښنه په دې وروستیو کلونو کې ښودل شوېده خو دا نه ده په ډاګه شوې چې تر کومه حده خاوره د دې هیواد له ویجاړتیا سره مخامخ ده، د خاورې د ویجاړتیا کچه څومره ده؟ او په ټوله کې د خاورو اوسنی وضعیت په دقیقه توګه نه دی بیان شوی چې دا د همدې محیطي ستونزې او ننګونې د هواري لپاره یو اړین او لومړنی بحث دی. ...

اسماعیل لاروی

د ځمکې د پاسني پوښ د ویجاړتیا له سببه په اکوسیستم کې ګڼ ناوړه تغیرات رامنځ ته کېږي، له دې تخریبه کرنه، د ژوند چاپېریال، د ټولنې په داخل او بهر کې اقتصاد اغېزمنېږي، د خاورې ویجاړتیا ځنګلونه، څرځایونه او زراعتي سیستمونه اغېزمنوي(بلانکو او لال ۱۳۹۲). د ځمکې پاسنی پوښ چې د عضوي موادو درلودونکی دی او د ژوندیو موجوداتو په ژوند کې یې رول خورا مهم دی، د خاورې د تخریب د عملیې پر اساس تورېل کېږي، د نباتاتو لپاره مهم او اړین عناصر پکې د ځمکې له مخه مینځل کېږي او کمېږي چې بیا په اسانی په هغه ساحه کې د کر او شینوالي چاره ناممکنه شي. د نباتي پوښښ کموالی، د باد او اوبو په واسطه د ځمکې د پاسنی برخې تورېل کېدل، د خاورې د ذراتو پاشل کېدل، ښوره زار کېدل، د خاورې په طبیعي جوړښت کې د شته عناصرو کموالی او بې ځایه کېدل د خاورې د ویجاړی له نښانو باله شي که په دښتو د بدلېدو د کنوانسیون د تعریف پر اساس د خاورې د ویجاړتیا مفهوم وګورو نو د ځمکې د مخ ویجاړتیا د وچېدو، نیمه وچېدو او نیمه مرطوب کېدو له اغېزو لاندې د انساني مداخلو او طبیعي پېښو له سببه رامنځ ته کېږي او په پایله کې د ځمکې د تولید کچه کمېږي(دکتور ګیتی۱۳۹۰). دا معلومه خبره ده چې خاوره تجزیه شي نو پر ځمکه او د ځمکې پر مخ موجوداتو به یې اغېزې پاموړ وي ځکه چې د ځمکې تخریب د نباتاتو د ودې سستېدو باعث کېږي، ځمکه او خاوره یو مفهوم نه لري خو په دې بحث کې یو د بل لپاره کارېدونکې کلیمې دي چې دلته بحث همدا د ځمکې د مخ د خاورې د ویجاړتیا دی(کرتز ۲۰۰۹) د خاورې تخریب یو ورو بهیر دی چې د خاورې څرګنوالی ګواښي او د حاصل په څومره والي اغېز کوي، د خلکو ژوند متاثره کوي او تر ډېره پورې وچې، نیمه وچې او په ټوله کې وچې ساحې له تخریب سره ډېرې مخامخېږي، د ځمکو ویجاړتیا او په بیابانونو بدلېدل د چاپېریالي بدلونونو لامل ګرځي، د اوبو او هوا د تغیر باعث کېږي، د انساني ټولنو او حیواناتو ژوند له خطرونو او ننګونو سره مخامخوي، ټولنیز، اقتصادي او اکولوژیکي شرایط ورسره تغییر مومي(آمال کار۲۰۱۶). باد او اوبه د خاورې د ویجاړتیا دوه اصلي لاملونه دي چې اوبه ایزې ویجاړتیا په ټوله نړی کې ۱۱۰۰ میلیون هکتاره ساحې اغېزمنې کړېدي چې د تخریب شویو خاورو ۶۵٪ جوړوي او د خاورې بادي تخریب ۲۸٪ سلنه جوړوي. د ځمکې د مخ خاوره په دوه ډوله خرابېږي چې یو په نورماله توګه د ټولې نړی ځمکې د بادونو له لګېدو سره کمه، کمه اندازه خپل پاسني ذرات بې ځایه کوي خو د انساني لاسوهنې له سببه د ځنګلونو وهل کېدل، سوزېدل، بې کنترولە څر، د کرنیزو ساحو سوزېدل، ژوره یوې کارې د خاورې د شدیدې ویجاړتیا لامل ګرځي.

په نړی کې د ځمکو تخریب او ویجاړتیا هغه ستونزمنه مساله ده چې د ژوند چاپېریال ګواښي او د اکوسیستم پایښت یې له سوال سره مخامخ کړی دی. د ځمکې په کره کې وروستي محیطي بدلونونه د دې باعث شول چې په ټوله نړی کې علمي او عملي خوځښتونه رامنځ ته شي. د ځنګلونو نړیواله ورځ، د محیط زیست نړیواله ورځ، د ځمکې نړیواله ورځ... نمانځل، په ۲۰۱۸ کال کې د دسمبر په پنځمه د خاورې د نړیوالې په مناسبت ډېر ټینګار پر دې و چې د خاورې مخ باید له چټلیو پاک شي او دا هم د خاورې په تخریب او کیفیت کمولو کې پاموړ رول لري، د ځمکې نړیواله ورځ چې هر کال د اپرېل په دوه ویشتمه نېټه نمانځل کېږي، په ورته مساله یعنې د ځمکې پر مخ د پلاستیکونو د کمېدو او له منځه تلو باندې ټینګار و چې دا هم د محیط د چټلی او د خاورې د ویجاړی باعث کېږي. دا ټولې نمانځنې، علمي سیمینارونه، څېړنې او په دې برخو کې له فقیرو هیوادونو سره نړیوالې مرستې هغه څه دي چې د ځمکې او محیط اهمیت یې زیات کړی دی. ورځ تر بلې د نفوس زیاتوالی، د کورونو او ماڼیو جوړېدل، په ښارونو کې د چاپېریال ککړتیا دوه چنده کړېده، بل لوری خلک د خپلو اړتیاوو د پوره کولو په خاطر له ښاره بهر ساحو څخه د صنعتي ساحو او سکونت ځایونو په توګه ګټه اخلي، دې چارو هم د شته نباتاتو پایښت او نباتي پوښښ زیانمن کړیدي(حسینی او ملګری یې ۱۳۹۵.) د ژوند د چاپېریال

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ورانـدې وروسـتي خنډونـه او د راتلونکو ننګونو په باره کې اندېښنې د انساني ژوند و مـرګ مسـایل جـوړوي. د هـوا ککړتیـا، د اوبـو کمښـت او ککړتیـا، د ځمکـو په دښـتو بدلېـدل او نـور هغـه موضوعګانـې دي چې پـه اوسـنۍ نـړۍ کـې د طبیعـي علومـو د څېړنـو لویـه برخـه جـوړوي. افغانسـتان یـو لـه هغـو هیوادونـو دی چـې هـم یـې د ژونـد چاپېریـال لـه خنډونـو او ننګونو سره مخامخ دی او هـم پکې کرنیـزې او شـنې سـاحې پـه بیابانونـو بدلېدونکـې دي. د ځمکـې تخریـب د ژونـد چاپېریـال او د ژوندیـو موجوداتـو رنګارنګـي بانـدې منفـي اغېـزې کـوي، د ژونـد پـه چاپېریـال کـې د تولیداتـو او خدماتـو د کمـوالي باعـث ګرځـي او پایـداره پرمختـګ لـه پښـو غورځـوي. د افغانسـتان د طبیعـي منابعـو زیانمنېـدل تـر ډېـره د جګړه¬ایـزو سیاسـتونو لـه سـببه دي ځکـه چـې دلتـه اوږدمهالـه جګـړو یـوازې د ارزښـتونو د چـور تـالان اتـلان تـر شـا پرېښـودل. سیاسـتونه او حکومتوالـۍ پـه نـوره نـړۍ کـې هـم پـه طبیعـي منابعـو، کرنـه او محیـط بانـدې اغېـزې پرېباسـي. (مشـائي او سـعید) وایـي، سیاسـتونه پـر اقتصـاد را څرخـي او اقتصـاد کولـی شي چـې اجتماعـي بدلونونـه هـم لـه ځـان سره ولـري. لـه ځنګلونـو څخـه د ګټـې اخیسـتنې لارې هـم لـه اجتماعـي تغیراتـو اغېزمنـې دي.

څه کول په کار دي؟

د ملګرو ملتونو او اروپایي اتحادیې له لوري د افغانستان د ژوند د چاپېریال په باره کې د خپرو شویو معلوماتو په یوه برخه کې د ځنګلونـو د لـه منځـه تلـو، غیر قانـوني ښـکار، د ځمکـو د تخریـب، طبیعـي پېښـو او د نـاوړه چاپېریـال پـه ارتبـاط د پـلان پـه لومړي سر کـې راځـي: اکوسیسـتم د ژوندیـو موجوداتـو او انسـاني ټولنـو د تامیـن زنځیـر جـوړوي، تاریـخ راتـه وایـي چـې د ژونـد د چاپېریـال تخریـب تـر ډېـره پـورې د انسـان پـه لاسـوهنه پـورې اړه لـري، د خـاورې، ځنګلونـو، څړځایونـو او شـته طبیعـي زېرمـو ساتنه د افغانسـتان سـولې او ټیکاو تـه اړتیـا لـري. رښـتیا هـم سـوله او امـن د طبیعـي منابعـو د ساتنې او مدیریـت لپـاره لازمـي دي کـه دا نـه وي، حکومـت او نظـام بـه ګـډ وډ وي، خلـک بـه لومړیتونـه نـه شي درک کولـی او د ځمکـې ویجاړتیـا بـه هـم د نـورو مهمـو موضوعاتـو پـه څېـر هېـره وي نـو ثابـت نظـام او د سـولې پـه محیـط کـې ارامـه ټولنـه بـه د چاپېریـال دې سـترې سـتونزې او ننګونـې تـه د خلاصـون لاره مومـي.

د F.A.O لـه لـوري د کلیـوالي جوړښـتونو پـر اسـاس د افغانسـتان د څړځایونـو د سـاتنې د پروګـرام لپـاره د پروفیسـور ولفګنـګ او محمـود بې پـروا لـه لـوري لیکل شوې مقاله کـې راځـي: «د دې هیـواد د پایـداره ځمکـو مدیریـت یـوه سـتونزمنه مسـاله ده او دې مسـالې تـه یـوازې کلیـوال حـلاره ټاکلـی شي»(ولفګنـګ او بـې پـروا ۲۰۰۹). دا سـمه ده چـې کلیـوال هـم پـه دې برخـه کـې مهـم رول لـري خـو کـه نظـام کلیوالـو تـه مناسبې لارښـوونې ونـه لـري، د ځمکـو د مدیریـت او سـاتنې چـارې ورتـه ونـه ښـيي نـو ناممکنـه نـه ده چـې کلیـوال دې بـې د نظـام لـه همکارۍ د ځمکـو پـه سـاتنه او مدیریـت کـې موثـر ثابـت شي. د خـاورې د تخریـب او سـاتنې موضـوع د خـاورې پېژندنـې، ځنګلپوهنـې، زراعـت، اقلیـم پېژندنـې، رسـوب پېژندنـې، هیدرولـوژي، بندترلـو انجنیـري او د زراعـت اړونـد علومـو تـه اړتیـا لري(بلانکـو او لال۱۳۹۲.) کـه پـه دې ټولـو علومـو کـې د ماهـرو او متخصصـو کسـانو لپـاره یـوه اداره جـوړه شي او د محیـط د دې سـترې سـتونزې او ننګونـې لپـاره مناسـب پـلان او طرحـه جـوړه کـړي نـو ممکنـه ده چـې تـر یـو حـده د خـاورې د تخریـب او ویجاړتیـا مخنیـوی وشي.

وچـې ځمکـې د نـړۍ ۴۰٪ خـاوره جـوړوي (اومـا او اوګالـو) چـې همـدا لـه شـنه پوښښـه د ځمکـې د مـخ لغړېـدو باعـث ګرځـي او پـه طبیعـت کـې د بیابـاني کېـدو لار پرانیـزي. د خـاورې د تخریـب او ویجاړتیـا مخنیـوی بایـد پـه ټولیـزه ټوګـه وشي، یـوازې کروندګـر یـا هغـوی چـې د نباتاتـو لـه پالنـې سره سر و کار لـري، د دې مسـولین نـه دي. د ټولنـې هـر وګـړی د دې مسـولیت لـري چـې د خپـل تـوان برابـر د خـاورې د تخریـب مخنیـوي کـې برخه واخـلي. د هیـواد د هـرې برخـې د ځمکـو لپـاره پـه سیاسـي، اقتصـادي او ټولنیـزه توګـه داسـې یـو پروګـرام پـه کار دی چـې پـر اسـاس یـې د خـاورو او شـته ټولـو طبیعـي زېرمـو د سـاتنې لپـاره مناسـب او لازمـي کارونـه وشي. وچـکالي همېشـه پـه وچـو او نیمـه وچـو سـاحو کـې راڅرګندېـږي او د شـدت د کمولـو لپـاره یـې د تحلیـل او څېړنـو پـر اسـاس د مدیریـت ځینـې لارې مونـدل شـویدي.(هنرې او ملګـرې یـې ۱۹۹۶). نباتاتـو د ځمکـې مـخ پوښـلی وي؛ خـاوره د بـاد، بـاران، ځمکـې ښـویېدنې او نـورو خطرونـو څخـه ژغـورې. پـه افغانسـتان کـې دا پوښـښ چـې خـاوره له تخریبـه ژغـورې، تـر ډېـره لـه منځـه تللـی. د ځنګلونـو لویـه برخـه وهـل شـوې، څړځایونـه پـه بشـپړه مانـا تخریـب شـویدي او کرنیـزې سـاحې پـه ښـارونو او کلیـو بدلـې شـوېدي او پـه دې ټولـو محیطـي بدلونونـو کـې د د وچـکالي او د ځمکـې د سـطحې د اوبـو ښـکته تلـو اغېـزې هـم پامـوړ دي.

د بحـث وروسـتۍ برخـه بـه پـه دې راټولـه کـړو چـې څنګـه کولـی شـو، د افغانسـتان د ځمکـو د ویجاړتیـا او تخریـب مخنیـوی وشي او شـته سـاحې لـه خطرونـو څخـه وژغـورل شي. لومـړی د هغـو ځمکـو پـه بـاره کـې څېړنـې پـه کار دي چـې ویجـاړې شـوې او پـه دښـتو بدلـې شـوېدي، دا سـاحې معلومـول، لاملونـه او حـل لارې ورتـه مونـدل پـه کار دي. پـه دویـم قـدم کـې د نبـاتي پوښـښ د لـه منځـه تلـو لاملونـه پـه ډاګـه کـول پـه کار دي، څړځایونـه، ځنګلونـه او کرنیـزې سـاحې ولـې پـه ښـارو بدلېـږي؟ دې ډول پوښـتنو تـه بایـد اساسي او دقیـق ځوابونـه ومونـدل شي. دریـیم؛ د ژونـد پـه چاپېریـال کـې د انسـانانو نـاوړه مداخلـه کنټرولـول پـه کار دي او تـر ډېـره د ژونـد د چاپېریـال د ویجاړتیـا او نـاوړه شرایطـو رامنځ تـه کوونکی پخپلـه همـدا انسـان دی. د ښـارونو او کلیـو بـې نظمـه پراختیـا د ځمکـې پـه ویجـاړۍ، چټلـۍ او د شـنه پوښـښ پـه لـه منځـه تلـو کـې پامـوړ رول لـري. د یـو منظـم، باثباتـه او وطـن جوړونکـي نظـام پـه امیـد چـې دا ډول حیـاتي او اندېښـنې وړ سـتونزو او ننګونـو تـه مناسـب ځوابونـه ولـري.

هېڅه هم پټ نه پاتې کېږي!

اسد دانش

زمـوږ لمسـیان بـه لعنتونـه را بانـدې وایـي، چـې د نړیوالـو لخـوا د احسـان پـه زنځیرونـو تـړلې لـه ډالـرو ډک کانټیرونـه مـو هېـواد تـه راغلـل او پـه نـره لـه بهـره راغلیـو غلـو درنـه پـه رڼـا ورځ لـوټ کـړل، نـه مـو د وطـن ښـه پـرې

وشـوه او نـه پـه وطـن کـې د اوسـېدونکي اړمـن انسـان!

زمـوږ لمسـیان چـې تاریـخ لـولي پـر مـوږ بـه هـره ورځ سـل ځلـه نفریـن او لعنـت وایـي چـې ای بېغیرتـو! تاسـې د خپل وطـن واکمـن وئ، ولـې مـو د خپـل وطـن هـر څـه د یـو څـو ورځـو مېلمنـو تـه پرېښـې ول؟! هغـو مېلمنـو تـه چـې ان ستاسـې پـه ملـي ژبـو هـم نـه پوهېـدل، بهـرني پاسـپورټونه یـې پـه مخ جېـب کـې ایښـي ول، ټکټونـه یـې تیار بـوک ول، نـه یـې پـه بـده ورځ کـې لاس درکـړ او نـه یـې د خوشـحالۍ د مـخ ځـلا در بانـدې ولیدلـه!

زمـوږ اوسـنیو ځوانانـو تـه بـه یـې اولادونـه پېغورونـه ورکـوي چـې تاسـې څومـره بـې ننګـه وئ چـې د څـو سـوو ډالـرو پـه بـدل کـې مـو ښـېګړې غندلـې او بدګـړې مـو سـتایلې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر بېړو او باج اړ ولسمشران

شهرت ننګیال

قدرت الله شهاب د پاکستان مشهور بیروکرات تېر شوی، متحده هندوستان کې د CSS له ازمویني په تېرېدو د پېرنګي له وخته بیروکراسۍ ته ننوتلی دی. د فیلډ مارشال ایوب خان حکومت کې د وزارت تر کچې په لوړو پوستو پاتې شوی دی، قدرت الله شهاب، ممتاز مفتي او اشفاق احمد داسې یو مثلث را منځته کړی و چې یو بل ته په پاس ورکولو یې د پاکستان لپاره د روحانیت په پرده کې په خورا سیاسي او روحاني بڼه جعلیات تخلیق کړي دي. ده پخپل کتاب شهابنامه کې یوه خاطره را اخیستې چې له ایوب خان سره له اسلام آباد څخه ایبټ آباد کې د هغه پلرني کلي ریحانې ته تللی و، ماښام کلي ته په رسېدو چې لا مېلمانه په مېلمستون کې نه وو ځای پر ځای شوي، مارشال ته یې د مور خوابدي یاده کړه. ...

دده په خبره مارشال له خپلې مور د ښځې او پخلاینې په پار دی هم ورسره کړ، د خوابدۍ یوه خبره دا وه چې پټواري به پخوا څلوېښت کلداري بډې ترې غوښتې اوس ورته وایي، زوی دې جمهور رئیس دی، له سلو کلدارو په کمو نه قانع کېږي. پټواري د رتبې او مقام له اړخه زموږ له سرکاتب سره برابره رتبه ده، خو د ځمکو او جایداد په برخه کې یې واک له جمهور رئیس لوړ دی، هماغه کیسه لکه رتبه یې خورد ضابط خو جنرال په څپېړه وهلی شي.

څو ورځې وړاندې یوې رسنۍ د ولسمشر غني د پلرني کلي، کور او جایداد په اړه یو لنډ راپور برابر کړی و، د بزګرانو په خبره څرنګه چې له څو کالو را هیسې طالبان ترې عُشر او زکات وړي، ټول حساب کتاب یې د جمهور رئیس د تره په واسطه ارګ ته ورکړی دی.

د بزګرانو له څرګندونو په ډاګه ده چې طالبانو د پټواري په څېر د جمهور رئیس مقام ته په کتو د عُشر او زکات کچه نه ده ټاکلې.

عُشر او زکات فقهي بحث دی، بڼه او کچه یې څرګنده او کره ده، که نه طالبانو به هرومرو د جمهور رئیس مقام له عامو خلکو سره په یوه کاڼي او تله نه وای تللی.

د راپور له مخې طالبانو د ولسمشر پلرنی کور خپل مرکز ګرځولی، د جنګیالیو او چریکانو د مرکزونو کیسه تر ډېره سره ورته ده.

پخوانیو مجاهدینو له بمباریو د خوندیتوب په پار خپل مرکزونه زموږ د سیمې په برېښناکوټ کې رغولي وو، ځکه چې د ملي شتمنۍ او بیت المال په توګه برېښنا کوټ د شورویانو او رژیم له بمبارۍ خوندي و. پر دې سربېره چې په برېښناکوټ کې دریو تنظیمو خپل مرکزونه ځای پر ځای کړي ول، حکمتیار بنفسِ نفیس د برېښنا کوټ په بڼ کې خپلې وینا ته یوه لویه غونډه هم را بللې وه، خو د بمبار کوم ګواښ ونه لیدل شو.

د مجاهدینو لخوا د برېښناکوټ د نه ویجاړۍ یو لامل هم ښایي همدغه و چې تنظیمو خپلو مرکزونو ته خوندي چاپېریال پېژندلی و، که نه ددغسې تاسیساتو انجام څرګند دی. کابل تر پایه ددغه برېښناکوټ د کارګرانو معاش او لګښتونه له خپلې بودجې څخه اجرا کول، شوروي او د هغه وخت رژیمونو په څوارلس کلنه جګړه کې د دریو تنظیمو د مرکزونو له شتون سره برېښناکوټ بمبار نه کړ، خو اوس که د کوم کور د دېوال سیوري ته طالب دمه شوی وي پر هماغه شپه له وړو زړو پر بل مخ اوښتی وي، نه جومات ګوري نه مدرسه. طالبان چې عُشر اخلي یوه پارچه د سند په توګه ورکوي، د پارچې له پاسه اسلامي امارت، ولایت، ولسوالي او ترې لاندې د عُشر او زکات څانګه، د عاشر او عُشر ورکوونکي نوم کښل شوی وي.

وړم کال لندن ته په تلو په هیترو هوایي ډګر کې خدای خبر څه پېښه وه چې د مساپرو د بدني پلټنې پر مهال یې زما په کاغذونو کې د عُشر پارچه را وایستله، خو له څو سرسري پوښتنو سره یې د وروځو او اوږو په غورځولو په مصنوعي موسکا پارچه بېرته را وسپارله. که دغه پارچه د کابل پلټنو کې تر لاسه شوې وای خدای خبر څه به راباندې راغلي وو!

پر افغانانو داسې یوه جګړه تپل شوې چې تر اوسه یې د تعریف درک چا ونشوای لګولی، دلته د جمهور رئیس د جایداد ټکس د مالیې وزارت پر ځای دده پر ضد د جګړې اړخ تر لاسه کوي، د طالبانو د عُشر پارچې په ارګ کې مجرا کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې واکمن- یو برخلیک

د تاریخ په هدیره کې درې محکوم قبرونه

شفیع الله خان

ماته د ولسمشر انجام د هندوستان د وروستي پاچا بهادر شاه ظفر او مسلمان هسپانوي ریاست وروستی پاچا ابو عبدالله محمد را یادوي.

ظفر پاچا د خپل ژوند وروستۍ ورځې په رنګون کې له انګریزانو سره په بند کې تېرې کړې. انګریزانو په رنګون کې یوه «هندي چوکۍ» ورته جوړه کړې وه، پاچا سلامت به پکې ناست و او د باران څاڅکي به یې شمېرل. خپلو لیدونکیو ته به یې په تلوسه ویل:

زه هغه بدمرغه یم چې په هېڅ ځای کې د خښېدو لپاره به هم ځای ونه لرم..!

انګریزانو یې د خوړنځي، کالیو او پیزار لپاره وظیفه او وخت ټاکلی و، کله چې به راتلل، نو د پاچا په سترګو کې به اوښکې ډنډ شوې او په اوتر غږ به یې وویل:

«افسوس دې په تا وي ظفر پاچا!

الله^(ج) پاچا کړی وې، خو ته سوالګر شوې..!».

د بهادر شاه ظفر مړی نن هم په رنګون کې خښ دی او تاریخ د حال په ژبه په چیغو- چیغو وایي:

هغه پاچا چې خپل سلطنت د نورو په لاس پلوري هغه به له نړۍ لکه سوالګر درومي..!

د ابو عبدالله محمد انجام هم همداسې شوی و، هغه د الحمراء کلیاني (کونجیاني) فرنېنډو او د ازابیلا ملکې ته ورکړې وې. له غرناته هدیرې یې خپل پلرونه او نیکونه را ووېستل او د مراکش ښار فیض ته یې راوړل او د خپل ژوند وروستۍ ورځې یې په فیض ښار کې په خیرات غوښتو تېرې کړې.

هغه به د خلکو مخې ته کچکول نیوه او ویل به یې:

«د الله په نوم د غرناتې وروستي پاچا ته یوه انه ورکړئ!».

که کوم چا به پوره روپۍ ورکړه، بېرته به یې ورکوله:

«نا! زه له یوې انې ډېر حق نه لرم!».

دا ابو عبدالله محمد هم له مرګ وروسته د تاریخ هدیرې په یوه ګمنام قبر کې پرېووت، خو د هغه عبرت نن هم تازه دی او غني غوندې خلکو ته په زوره زوره وایي،

تقدیر چې څوک واکمن کړي خپل ځانونه دې په خپله نه سوالګروي!

ماته دا شېبه د ایران شاه هم ذهن ته راځي، د ایران شاه یوه داسې هستي وه چې د شاهۍ په غرور یې د ایران جنتري زر کاله را مخکې کړې وه او یو ځل یې د لاس ساعت درېدلی و، نو د ټول هېواد ساعتونه یې یو ساعت وروسته کړي ول، خو بیا ده هم له امریکې سره داسې اوړې او خوله وهله لکه غني یې چې دا یو څه موده له امریکې سره وهي. کله چې د ایران شاه له ایرانه وتښتېد، نو پخپل سامان کې یې دوه ټنه د ایران خاوره هم کېښوده، بیا داسې یو وخت راغی چې د ټولې نړۍ دروازې یې پر مخ وتړل شوې، د مصر د ولسمشر انور سادات پرې زړه وسوځېد او د قبر لپاره یې په خیرات کې څو متره ځمکه ورکړه، د ایران شاه د خیرات پر همدې ځمکه وروستۍ سلګۍ وهلې دي. د ایران د پاچا قبر نن هم په قاهره کې دی او بې رنګي او سپیره توب یې نن هم دا نارې وهي:

کوم واکمن چې له خپلې خاورې سره درغلي کوي، د پناه لپاره به د پردۍ خاورې خیرات غواړي!

د ولسمشر غني جرم څه دی؟! دا ډېره مهمه پوښتنه ده! غني په بنسټي توګه د ولس د توقعاتو -احساساتو او د خلکو د نظریاتو قاتل دی- د خپلې واکمنۍ له پیل سره یې د جنګ بڼه بدله او نوې ډلې حضور کړې. طالبان او نور مخالفین یې په ۲۱ ډلو بدل او ورسول. هېواد یې نور هم په جنګ کې ډوب کړ او په هره غونډه او سفر کې وایي، هېواد د تجزیې لور ته رهي و، دښمن مو مهار کړ، په دې خوشو- تشو د هېواد بېچاره ولس له تېرو څه کم پینځه کلو راهیسې تېرباسي.

غني یوازې د خپل واک لپاره قانون و انصاف ولوبول، خو د خدای رسۍ تړل کوي او د نورو هغو غوندې به ده ته هم هېواد ځای نه ورکوي او پخپل اصلي کور -امریکا- کې به هم ازاد ونشي ګرځېدی.

د پرون واکمن نن په امریکا کې دنده ګوري -فرنېنډو مارکوس- هم د غني فکري ورور و، له هغه سره هم همداسې شوي ول، هغه له فیلپاینه په تښتېدو امریکې ته ورسېد، امریکې ورته په هونولولو کې پناه ورکړه او خپل وروستی عمر یې د پناه اخیستونکیو لپاره د ځانګړې دندې اخیستو په کتارونو کې په درېدو تېر کړ.

هسې خو ډېر ورته د زر کلن کېدو دعاوې کوي، خو زما یو مشر دوست هره ورځ له لمانځه وروسته د غني د عمر د دومره اوږدېدو دعا له خدایه غواړي چې کاش دلته قضا خپلواکه وای، عریضه یې پرې کړې وای او د سزا په ورکولو یې زړه یخ شوی وای. زه یې د دعا په اورېدو اکثره وایم، محکمه ښایي امکان ونه لري، ځکه په دې هېواد کې ډېر نور لوی لوی ګناهګار په ملي بیرغ پوښل شوي خښ کړل شوي دي. غني به څوک ور وړاندې کړي، خو موږ به د تاریخ او وجدان په محکمه کې د غني د محکومیت ننداره کوو، ځکه خدای^(ج) ځیني له اروا اخیستو وړاندې د خیراتګرو په کتار کې ضرور دروي، هغه یې یو ځل له واکمنیه، سوالګرۍ ته خامخا جوړوي.

...نړدې ده اشرف غني هم په دې څلور لارې کې ډېر ژر ودرېږي...

سکندر میرزا د پاکستان ولسمشر هم دې ته ورته برخلیک باندې محکوم کړای شوی دی. دی چې فیلډ مارشال ایوبخان له واکه لېرې کړ، ایله یې یو سر دوه غوږه له هېواده د وتلو مخه ومونډلی شوای. کلونه یې د لندن یوه هوټل کې کار کاوه، په مرګ یې د جنازې او قبر لپاره کورنۍ په لندن کې د لګښتونو مخه نشوای لیدلی، هغه وو چې په لندن کې د ایران سفارت دده مړی ایران ته یووړ او هورې یې خاورو ته وسپاره... (اوربند)

میلمه افغان چارواکي او...

٤. حکومت، ارګ او ولسمشر یوازې د څو کورنیو او ډلو له خوا انحصار شوي دي، ولسمشر دې ته پام نه کوي او هر څه چې دوی ورته وایي هماغه کار کوي...

٥. هغه ډله چې ولسمشر، ارګ او حکومت یې انحصار کړی دی د اسلام مبارک دین، افغاني کلتور او درنو ارزښتونو ته هېڅډول ژمنتیا نه لري؛ چې د دوی ددې کار بویونه د ارګ له دېوالونو بهر هم راووتل، د کفر، فحشا او شراب خورۍ خبرونه یې په رسنیو کې په پراخه اندازه خپاره شول چې هم یې په کور دننه او هم بهر د افغانستان د خلکو د سپېځلي حرم (ارګ) عصمت داغدار کړ. له داسې خلکو سره به تر هغې مبارزه کوو چې له دندو لېرې او محکمې ته راښکل شوي نه وي...

٦. حکومت د هغو کسانو پر ځای چې بهرنی تابعیت او پاسپورټونه لري هغه ځوانان په دندو نه ګوماري چې په هېواد کې دننه ژوند کوي، خو دا کار ډېر اړین دی ځکه هغوی چې بهرنی تابعیت لري په هېواد کې د ټیکاو او پرمختګ را وستلو لپاره کومه هڅه نه کوي او چې کله هم ترینګلي حالات ویني نو بهر ته تښتي، خو په مقابل کې یې هغه کادرونه او ځوانان چې همدلته له خپلو کورنیو او شتمنیو سره اوسېږي په هېواد کې د امن او سوکالۍ را وستلو ته ژمن دي، دوی که له یوه لوري له خپل کلتور او ارزښتونو سره بلد دي له بل لوري یې خپل او د خپلو اولادونو راتلونکی له خپل هېواد سره غوټه کړی دی...

٧. کله چې ولسمشر یو څوک په لوړه دنده وګوماري نو هر کله یې چې خوښه شي په ډېره بېرحمۍ، دیکتاتورۍ او د هر ډول اصولو خلاف یې ناڅاپه له دندې لېرې کوي چې هم یې شخصیت ته دروند ګوزار ورکول کېږي او هم کومه دنده نه ورکول کېږي په دې مانا چې د دوی لپاره هېڅډول مصئونیت په نظر کې نه وي نیول شوی، ځکه خو که هر څوک په دنده وګومارل شي نو ددې لپاره هم فساد ته مخه کوي چې که چېرې سبا ناڅاپه له ناڅرګند برخلیک سره مخ شو نو لږ تر لږه به خپل ژوند په هماغه لوړه سطحه پر مخ بوځي، ځکه که د بېلګې په توګه یو ځل څوک وزیر شي او ناڅاپه له دندې لېرې شي نو بیا هغه نشي کولی چې د هېواد په دې خرابو حالاتو کې د عادي وګړي په څېر ژوند وکړي. موږ مبارزه کوو، چې د داسې اشخاصو لپاره د دندې او د شخصیت مصئونیت تر لاسه کړو...

د یادونې وړ ده، زموږ هغه کادرونه چې په بهر کې یې زده‌کړې کړې دي او خپل راتلونکی یې په دې هېواد پورې تړلی دی زموږ ویاړونه دي او موږ یې مخالفت نه کوو...

دویم: غوښتنې

موږ د پورته لاملونو له مخې د خپل وجدان په غږ اړ یو چې مبارزه وکړو، ځکه نشو زغملی چې دا ځورېدلی او د کلونو کلونو بدمرغۍ ځپلی ولس د هغې مرجع له لوري هم وځپل شي چې هلته دوی د ژغورنې هیلې غوټه کړې دي او د امېدونو ډکې سترګې یې په هماغه لوري نیولې دي...

موږ د مشرانو، ځوانانو، لیکوالو، فرهنګیانو او فعالانو په توګه په ډله‌ییز ډول له جلالتمآب ولسمشر څخه لاندې غوښتنې لرو او کلکه هیله مو ده چې ومنل شي، خو که ونه منل شي نو موږ به خپله مبارزه او مقابله لا هم پسې پراخه کړو او له هېڅډول خطرونو څخه نه وېرېږو...

پاتې د پښتی ۳ مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

مېلمه افغان چارواکي او زموږ تګلاره

اسد دانش

بسم الله الرحمن الرحیم

سریزه

انسان تېرې ته له رانګ سره سم د دوو شیانو لپاره جګړه پیل کړه:

لومړی، مادي ګټې چې په ترڅ کې یې وکړای شي په دې نړۍ کې د ژوند پر مخ بیولو لپاره اسانتیاوې برابرې کړي او ځان له جسمي تکلیفونو وژغوري...

دویم، معنوي ارزښتونه، خدای جل جلاله انسان ته د عقل ډالۍ ورښلې چې له مخې یې کولای شي د شیانو او پدیدو په اړه تفکر او تعقل وکړي... کله چې انسان د هر څه په اړه په فکر کې ډوب شول، د بېلابېلو شیانو او پدیدو په اړه یې بیا له بېله جلا جلا پالنې او برداشتونه تر لاسه کړل... ستړو انسانانو خپلې تر لاسه کړې پالنې د ارشاداتو، نصایحو، دینونو، فلسفې او علم په بڼه خلکو ته وړاندې چې دا هر څه وروسته په بېلابېلو ټولنو کې په کلتور او ارزښتونو بدل شول... یوې ټولنې کوښښ وکړ چې خپل دا اندونه او معنوي ارزښتونه په نورو ټولنو ومني چې له امله یې په انساني تاریخ کې له عادي مبارزو، دعوتونو، مناظرو او د خبرو اترو په ترڅ کې له مظالمو ټولنو تر خونړیو او اوږدو جګړو پورې ناوړه پېښې هم رامنځته شوې...

انسانانو دا اندونه په داسې ارزښتونو واړول چې له سر و مالونو یې تېرېدل او په دې لار کې یې قرباني د ځان او ټولنې لپاره ستر ویاړ وبالله... همغه کسانو چې ددې ارزښتونو لپاره یې قرباني ورکړې دي نومونه یې د همغو ټولنو په تاریخونو کې په زرینو کرښو لیکل شوي دي، خلکو یې درناوی وکړ، پوهانو یې کارنامې په قلم ثبت کړې، شاعرانو یې ویاړونه په شعرونو کې وستایل او سندرغاړو یې د ستاینې ترانې زمزمه کړې...

کله چې په منځني ختیځ کې د اسلام مبارک دین ظهور وکړ، څو کاله وروسته یې لمن زموږ د ګران هېواد اوسېدونکو ته هم را ورسېدله چې بالاخره د وخت په اوږدو کې افغانانو دا دین بشپړ وماننه، لوړ حیثیت یې ورکړ او د داسې ارزښت په توګه یې ورته وکتل چې نه یوازې د خپلو لپاره یې څو ځله د نورو دیني ورونو له اوسېدونکو سره جګړې وکړې او هڅه یې هم دا مشال بل کړ، بلکې کله هم چې چا کوښښ کړی دی چې بېدې خاوره د اسلام د مبارک دین لپاره خطر شي نو د سر و مال په بیه یې مقابله ورسره کړې او لکه ناموس دفاع یې ترې کړې...

همغه څوک چې دلته یې د اسلام د مخالفت کوښښ کړی، ډېر ژر یې تېر تېول شوي... دا دین دلته دومره حساسیت پاروونکی دی چې زموږ د هېواد په تاریخ کې یې څو ځله له نامه څخه ناوړه ګټه شوې، د دښمنانو له لوري د تباهۍ کندې ته لوېدلی یو او دا بهیر لا هم روان دی...

اسلام او د همغه احکام دومره زموږ د ټولنې په روح کې ننوتلي چې که څوک هم له اسلامي احکامو څخه ښکاره سرغړونه وکړي نو نه یوازې د دین بلکې زموږ د ټولنې او کلتور سپکاوی بلل کېږي او خلک یې پر وړاندې را پاڅېږي... په شلمه پېړۍ کې چې کله سوسیالیستي شوروي پر افغانستان یرغل وکړ او د خپلې مفکورې د پلي کولو کوښښ یې وکړ، له نیمایي د ډېرو افغانانو د پاڅون او هجرت بوازنی سبب دا و چې ویل کېدل سوسیالیزم او کمونیزم د اسلام دښمني نظریې دي او د همدې لپاره کلونه کلونه وجنګېدل او د پردیو له خوا د دین له نامه څخه په ګټه استعمال کړل شول... که هر څه وشول خو دوی بیا هم دا ستر ارزښت وساته او لا یې هم ساتي...

لکه څرنګه چې زنا، شراب څورل او نور... اسلام ناروا کړي دي افغانان له دې کارونو سره دومره حساس دي چې دا د خپل ناموس او عزت توهین او سپکاوی بولي... که څوک وغواړي په ځانګړي ډول له افغان تجونو جنسي ګټه وکړي، هر افغان دا د خپلې ابرو او عزت سپکاوی بولي او د دفاع لپاره یې له سر و ماله تېرېږي...

موږ له کلونو جګړو، بدمرغیو او وینې توییدنې وروسته په نسبي ډول د یوه ارام نظام خښتنان شولو، حیثیت او مقام مو په نړۍ کې تثبیت شو، خو بیا هم د نظام پر وړاندې جدي خطرونه شته او له دولت سره د دین په نامه جګړه کېږي او د جهاد له نامه په ګټې زموږ د ټولنې زیات وګړي د نظام پر خلاف په جګړه بوخت دي...

په دې وروستیو کې افغان ولسمشر جلالتمآب محمد اشرف غني په ارګ کې -چې د افغانستان د ناموس حیثیت لري- داسې کسان په دندو وګومارل چې د افغانانو له پوټیو ارزښتونو ناخبره او رټ ناپلند دي...

دوی همغه کسان دي چې بدنونه یې دلې او ذهنونه او زړونه یې له هېواد بیرون دي، کورنۍ، سوداګرۍ، بانکي حسابونه او ټول هست و نیست یې په بهرنیو هېوادونو کې دي، د خپلو خانونو او اولادونو راتلونکې یې همغلته په بېګانه هېوادونو او بېګانه ولسونو پورې غوټه کړې دی او د ګران هېواد افغانستان ګټو ته هیڅ ډول ژمنتیا نه لري! دوی ځکه دې هېواد و ولس ته ژمن نه دي چې یو خو یې ژوند او ګټې ولې په بهرنیو هېوادونو پورې تړلې، مال و اولاد یې هلته دي، ټول عواطف یې هم همغلته دي، فکر او مهربانۍ یې ټول په همغو خاورو را چورلي چې اولادونه یې پکې میشت دي... که چېرې د همغه هېواد او افغانستان -چې دوی یې دویم تابعیت لري- د ګټو ټکر راشي دوی به کله هم د افغانستان ګټو ته ژمن پاتې نشي...

بله دا چې دوی اوس خانونه اصلاً افغانان نه ګڼي، یوازې ددې لپاره راغلي چې زموږ د غریب ولس له بیت المال پوره برخه لوټ کړي او بېرته لاړ شي... که چېرې دوی خانونه افغانان بللی نو خپل او د خپلې کورنۍ راتلونکې به یې په همدې هېواد پورې تړلې وای، خپلې شتمنۍ به یې دلته راوړې وای، همدلته به یې پانګونه کړې وای، چې هم به یې زموږ خوار ولس او هم خپلو خانونو ته ګټه رسولې وای...

دوی دا کار ځکه نه کوي چې په افغانستان کې د رښتیني ټیکاو د راوستلو هیله نه لري، پداسې حال کې چې په هېواد کې د امن او سولې راوستلو مسوولیت دوی ته سپارل شوی دی، دا د همدوی کار دی او د همدوی له وسه پوره ده، خو دا چې دوی افغانان نه دي او د پردیو غونډي د سوداګرۍ لپاره او یا هم د مېلمنو غونډي زموږ غوړېدلي دسترخوان ته راغلي دي نو ځکه د رښتیني خدمت هڅه نه کوي او چې کله هم حالات ترینګلي شي تکټونه یې تیار بوک شوي، له دې ځایه به پښې سپکې کړي، موږ یو چې دې مېلمنو ته مو د خپل کور ټول واک واختیار سپارلی دی...

د دوی ټوله وړتیا په انګریزي ژبه پوهېدل بللی شي، چاپلوسي خولې دي چې خبرې یې اوږي را اوږي او په دې کار غواړي هم ولس تېرباسي او هم ولسمشر، خو د دوی باید پام وي چې دلته ځینې کسان شته چې خبرې لومې نه څک دي...

د دوی د کمزورۍ تر ټولو ستر ټکی دا دی چې زموږ له کلتور و تاریخه ناخبره دي، په دې وروستیو کې د دوی په اړه داسې خبرې را ووتلې چې د ولس د حرم (ارګ) عصمت ته یې زیان ورساوه او نه یوازې د هېواد په کچه بلکې د نړۍ په کچه یې زموږ د عزت و وقار شمله په خاورو کککړه کړه...

د ارګ د دېوالونو له دننه د یې پته کېدونکیو پېغلو چیغې، د شرابو د پیالو کړنګا او د نا اسلامي کړنو اوازګې را ووتلې، دا خبرې په پراخه کچه هم په کور دننه رسنیو را واخیستلې او هم له هېواده بهر رسنیزې شوې...

په دې نازکو او حساسو حالاتو کې د داسې پېښو را برسېره کول، کولای شي هېواد یو ځل بیا د تباهۍ لورې کندې ته ور ټېل وهي، دښمنان نړۍ ناوړه ګټه وکړي، له کاه څخه کوه جوړ کړي او ولس پر واکمنو نه یوازې بې باوره کړي، بلکې د خپلو ارزښتونو د توهین په غبرګون کې پاڅون وکړي او خدای مه کړه د څو تنو عیاشانو له امله به د هېواد حالات بیا خرابو تونیټو کلونو ته ور وګرځي او د ولسمشر نوم به خدای مه کړه په تاریخ کې د یوه خاین په توګه ولیکل شي...

موږ پوهېږو چې ولسمشر خپل دین، افغاني کلتور او ارزښتونو ته پوره درناوی لري، خو باید د خپل په غوږ کې وېښه نشي، له داسې حالاتو ځان خبر کړي او داسې ګندګي د ملت له پاک حرمه وباسي...

دلته د یوې خبرې یادونه اړینه بولو چې زیات شمېر پاک او ژمن افغانان شته چې لوړې زده کړې لري، له بهره راغلي او په پوره اخلاص د خپل ګران هېواد خدمت کوي، دوی حالاتو ته په دې چې کله سوله راشي نو خپل او د اولادونو راتلونکې یې په همدې هېواد پورې تړلې دي چې موږ او ځینې ټول افغان ولس د خپلو دې ورونو مخالفت نه کوو، بلکې لاسنیوی یې هم کوو...

له بل لورې باید دې ته پام وشي چې دا وطن له داسې کادرونو او ور اشخاصو ډک دی چې همدلته لوی شوي دي زده کړې یې کړي دي او د ټولنې له ټولو حالاتو خبر دي، نو دا به ظلم وي چې دوی څنډې ته شي او یوازې پر همغو کسانو تکیه وشي چې له انګریزي ژبې پرته یې نور هیڅ نه وي زده...

موږ ددې لپاره مټې را بډ وهلې دي چې هېواد ته د ژمنو کادرونو په بلنې مبارزه وکړو چې ګران هېواد ته کتنور ثابت شي، خو باید ووایو چې موږ د ولسمشرۍ په هیڅ یوه کاندید پورې تړلي نه یو، بلکې د خپل هېواد د ژغورنې لپاره په نا پېیلې بڼه هلې ځلې کوو...

تګلاره

لومړی: د مبارزې لاملونه

موږ د خپل دین، کلتور، د هېواد و ولس د ارزښتونو او وجداني مسوولیت له مخې اړ یو چې د لاندې لاملونو له امله د افغانستان د اساسي قانون او نورو نافذه قوانینو په چوکاټ او د بیان د ازادۍ په رڼا کې په سوله‌ییزه توګه خپل غږ پورته کړو او تر هغې به دا مبارزه روانه وي ترڅو یې ور غوښتنې مو نه وي منل شوې...

۱. دا چې هېواد له ډېرو حساسو پړاوونو څخه په تېرېدلو دی نو حکومت ته ښایي چې هر ګام په پوره څېرکتیا سره پورته کړي، خو متاسفانه ولسمشر له احتیاطه کار نه اخلي او یو په بل پسې یې داسې کسان په دندو وګومارل چې د دوی مال او ال ټول په بهر کې دي، بهرني پاسپورټونه لري او افغانستان ورته د دویم هېواد حیثیت لري چې په هیڅ صورت ورته ژمن نه دي، دوی یوازې د دې لپاره راغلي چې خپله سوداګري وکړي او که کله حالات لږ ترکیجن شي نو دا مظلوم ولس د اور او وینو په دې دریاب کې تنها پرېږدي او دوی بېرته خپلو هېوادونو ته ستانه شي، موږ غواړو ددې کار پر وړاندې غږ پورته کړو...

۲. دلته د دندو لپاره معیار یوازې انګلیسي ژبه ټاکل شوې ده، په داسې حال کې چې زموږ د هېواد زیات شمېر تکړه کادرونه یې دندو ګرځي سره له دې چې زړونه یې له ملي حس او هېوادني مینې څخه ډک دي او د پوره علمیت او استعداد خاوندان دي خو دوی ته موقع نه ورکول کېږي چې خپل ولس ته خدمت وکړي او یوازې پر همغو کسانو تکیه شوې ده چې بیا په بهر کې یې عادي مزدورۍ اخته او د کوچنۍ انګلیسي یې زده ده او بیا یې هم له بهرنیو خواګوګو سره د ژباړنانو دندې تر سره کړې دي چې اوس په ارګ او کلیدي وزارتونو کې په لوړو دندو ګومارل شوي دي، د دوی زیات شمېر یې لوړې زده کړې نه لري، بلکې جعلي تحصیلي اسناد یې جوړ کړي دي، دا کار د ولس د مظلوم ته دی...

۳. ځینې داسې کسان په لوړو دندو ګومارل شوي دي چې یوازې په رسنیو کې یې تبلیغات زده دي، دوی ته د وړتیا له مخې دندې نه دي سپارل شوې...

پاتې ۱۳ مخ

مېلمه افغان چارواکي او...

زموږ غوښتنې دا دي:

۱. همغه کسان چې ژوند او راتلونکې یې په نورو هېوادونو پورې غوټه کړې دي، د بهرنیو هېوادونو تابعیت او پاسپورټونه لري، د اسلام مبارک دین، ګران هېواد افغانستان، افغاني کلتور او ارزښتونو ته نه دي ژمن زړ تر زړه دې له دندو لیرې کړل شي او د حساب کتاب لپاره دې عدلي او قضايي مراجعو ته معرفي کړل شي...

۲. د هر ډول دندو په ویش کې دې انګلیسي ژبه د معیار په توګه نه ټاکل کېږي، بلکې لوړې زده کړې، استعداد او مهارت دې په نظر کې ونیول شي، همدارنګه دې له همغو کسانو سره د اسنادو تصفیه وشي چې پخوا یې عادي دندې درلودې، خو اوس د انګلیسي ژبې په سر لوړو پوستونو ته رسیدلي دي او جعلي اسناد یې جوړ کړي...

۳. همغه کسان چې په رسنیو کې یې یوازې تبلیغات زده دي همدا د تبلیغاتو دندې دې ورکړل شي، د دوی د اواز د غلي کولو لپاره دې له علمي معیار او وړتیا پرته پر دندو نه ټاکل کېږي...

۴. ولسمشر دې د څو کورنیو او یوې ډلې له انحصار څخه خلاص، ارګ او حکومت خلاص کړي پر دوی دې د اعتماد پر ځای په هېواد کې په نورو عالي کادرونو باندې باور وکړي او د خدمت چانس دې ورکړي...

۵. همغه کسان چې ولسمشر، ارګ او حکومت یې انحصار کړی دی، د کلمې جنسي څورونې او شراب څورونې کیسې یې رسوا شوې، باید له دندو لیرې او د نافذه قوانینو او اسلام مبارک دین د اصولو په چوکاټ کې محاکمه او سزا ورکړل شي...

۶. له بهر څخه د راغلیو مېلمنو پر ځای دې په کور دننه له خپلو کورنیو او عالي کادرونو څخه کار واخیستل شي او په دندو دې وګومارل شي ځکه چې دوی ته د هېواد هره تېره او لوښه معلومه ده، کولی شي د هېواد د ټیکاو او سوکالۍ لپاره اغېزناک ثابت شي...

۷. د جنسیت مراعاتولو لپاره دې غیر مسلکي کسانو ته لوړې دندې نه ورکول کېږي، بلکې د جنسیت پر ځای دې وړتیا په پام کې ونیول شي، د بېلګې په توګه د لسګونو کلونو تجربه کارو جنرالانو پر سر د جنډر د مراعات لپاره د یوې بېطلې او بې تجربې نجلۍ ټاکنه بې انصافي ده...

۸. که چېرې ولسمشر څوک په دنده ګوماري، نو په پوره غور دې وګوماري چې بیا یې ژر بېرته لیرې کولو ته اړتیا پېښه نشي، که چېرې څوک له دندې لیرې کوي، نو د شخصیت د توهین او معنویت له نشتوالي څخه دې ډډه وکړي، په پوره قدر او عزت دې رخصت کړي، یا دې بله ور دنده ورکړي او یا دې هم له مقام سره مناسب معنویت په پام کې ورته ونیسي...

درېیم: زموږ د مبارزې ډول

موږ به د هېواد په سطحه مشران، ځوانان، لیکوال، فرهنګیان او فعالان را ټول کړو، خپل غږ به سره یو کړو او بیا به د احتجاجي غونډو، پرلتونو، لاریونونو، قانوني مزاحمتونو او اعتصابونو له لارې خپلې مبارزې ته دوام ورکړو...

موږ د خپلې مبارزې په ترڅ کې له هیڅ ډول ګواښونو څخه نه وېرېږو، خو که بیا هم له کومې ناوړه پېښې سره مخ شو نو مسوولیت به یې د حکومت پر غاړه وي...

موږ به یوه مسووله کمیټه ولرو چې د غونډو، پرلتونو، لاریونونو، مزاحمتونو او اعتصابونو انتظام به کوي او بیا به یې ټول ملګري ملتیا کوي، په دې ترڅ کې به هر ملګري ته له وړتیا سره سم مسوولیت سپارل کېږي چې خپلو موخو ته ورسېږو او لږ تر لږه وکولای شو چې د ګران هېواد پر یوه تپ خو ملهم کېږدو.

زموږ ټول ملګري لاندې ټکي په کلکه په نظر کې نیسي:

۱. د اسلام مبارک دین، اصیل افغاني کلتور او ارزښتونو ته درناوی، د همغو پالل او د دفاع په لاره کې یې مبارزه...

۲. د هېواد اساسي قانون او نورو نافذه قوانینو ته درناوی او د همغو مراعاتول...

۳. د مسوولې کمیټې د پرېکړو منل او د ور مشورو ورکول...

۴. په پوره اخلاص د ټولو ور سپارل شویو مسوولیتونو تر سره کول...

۵. غونډو، پرلتونو، مزاحمتونو، لاریونونو، اعتصابونو او د مبارزې په لاره کې نورو مراسمو ته په ټاکلي وخت حاضرېدل...

۶. د خپلمنځي اتفاق او اتحاد ساتنه...

۷. له هر ډول ژبني، قومي او سمتي تبعیض څخه په کلکه ډډه کول...

پایله

د لومړۍ نړۍ هېوادونو خلکو تر دومره حده پرمختګ کړی دی چې ولسونه یې ویښ دي او له واکمنو د هېواد په اړه د هرې موضوع حساب کتاب غواړي، سره له دې چې مشرانو ته درناوی لري او هر امر ته یې غاړه ږدي خو د ناسمو پرېکړو په مخ کې یې لکه سپر درېږي او له تهذیبه ډک مزاحمتونه ایجادوي...

موږ خپل ولسمشر ته پوره درناوی لرو، همغه زموږ د هېواد سمبول او ملي ارزښت دی، نوموړي ددې لپاره د واکمنۍ لوګې په سر کړه چې دې کړېدلي ولس او وران وېجاړ هېواد ته خدمت وکړي، له روانو بدمرغیو یې را وباسي، ثبات یې راته منځته یوسي او د روښانه سباوون زیری راوړي، موږ یې هم له همدې شمار لاندې ملاتړ کړی دی او لا یې هم کوو، خو که چېرې یې د څو تنو له خوا انحصار دوام وکړي او همغه هم بیا د داسې کسانو لخوا چې زموږ د هېواد هیڅ ډول ارزښت ته ژمن نه دي، نو زموږ مسوولیت دی چې له دې ترکیب سره مبارزه وکړو او خپل غږ د ولسمشر غوږ ته ورسوو، همدارنګه یې که نور اشتباهات هم کول نو د ولس په توګه به ورته وواېو او په رښتیا کې به یې په عمل لاس پورې کړو چې په ترڅ کې به یې ډېر ژر وکولای شو د یوه سوله‌ییز، سوکاله او پرمختللي افغانستان شاهدان شو...

بهرني افغانان

حفیظ الله تراب

د کرزي صیب د حکومت پر ناداودو خو به مو ځکه سترګې پټولې، چې ګواکې همغه په داسې وخت کې د واک پر ګدۍ کېناست چې هېواد کنډواله او ټول دولتي سیستمونه له منځه تللي ول. دا نو داسې وخت و، چې هېواد ته ډالر د یوه مست سیلاب په څېر را روان ول. د ډالرو په دې سمندر کې ټولو مسلکي غلو، قراردادیانو او نورو داخلي چالاکو د خپل حرص خېګان ویرسول او د خپلو کورونو تشې چاغې او اوداونه یې نرۍ پخپلو لامبو ګانو داسې ډک کړل چې درېیم نسل به یې هم پر تشېدو برېالی نشي.

د تالان په دې بهیر کې همغه افغانان -چې په بهر کې اوسېدل او هغوی په یې په هوټلونو، د تیلو پمپونو او نورو پوښو ځایونو کې شاقه مزدوري، کولی- وخت غنیمت وګاڼه او له تشو بوجیو ګانو سره یې هېواد ته تشریف راوړو.

دغو ښاغلیو د جعلي ډګریو پر مټ د متخصص، مشاور او یا کاریوه په نامه په لږه موده کې لوړې دندې تر لاسه او د ډالرو په دوه لاسي را ټولولو بوخت شول.

د کرزي صیب د حکومت پر وخت پیسات، غلا او ناقانوني دومره عامه ول چې له پسانه خلاص انسان به په همغه وخت کې ډېر وروسته پاتې، غیر متمدن او بدمرغه ښکاره کېده، هماغه وو چې جناب کرزي په یوه غونډه کې وویل: زه نه وایم چې غلا مه کوئ، غلا وکړئ! خو دلته هېواد کې یې ښار بیلډینګان جوړ کړئ!!.

ددې چارو پایله دا شوه، چې دلته نو د سرټوب او شرافت معیار پانګه، موټرې او لوکسې ودانۍ شوې. د هېواد پالنې، وړتیا، زیار او نورو ارزښتونو ایې پوره شوه. په پای کې له همدا ډول خلکو بدمعاشان جوړ شول. قانون دوی ته پیټخه رویي‌وال ایس کریم ښکاره کېده. د کمزورو او بېوسه انسان عزت، ابرو او ژوند د دوی له لاسه خوندي نه و.

وروسته یو بل حکومت -چې د ابلو او باټو یې ساری نه و- را پیدا شو. ددې حکومت شعار دا و چې لومړی به له مفسدینو سره حساب کوي، خو دریغه دې حکومت داسې لار او تیل پیل کړل چې اوس یې له خلکو د چټلو پالولو رو او ګوډر ورک کړی دی.

اوسني حکومت نه یوازې پیسات ورک نشو کړای، بلکې پر مسلکونه غیر ضروري مشاورینو سربېره یې زرګونه بهرني پنجرمبتلان او بې مسلکه مخلوق پر لوړو دندو وګومارل. د حکومت دغه نوښته برخه، چې اولادونه، مېرمنې او هر څه یې په بهر کې دي نه پخپلو دندو پوهېږي، نه د هېواد له تاریخه خبر دي او نه هم ورته ټولنیز ارزښتونه کومه مانا لري. دغه ښاغلي یوازې دا پېژني چې څنګه په لږ وخت کې دننه د پیسات له لارې ډالر پیدا او په امریکا او اروپا کې پرې کورونه واخلي.

د همدغو ناداودو پایله دا شوه، چې په زرګونه کدرونه وزګار، په روحي ناروغیو اخته او له خپله ژونده مرګ ته خوشحاله شي. دا سمه ده چې افغانستان کې کار کول د ټولو حق دی، خو دا حق لومړی د همغه چا دی چې اولادونه او کورنۍ یې دلته اوسي، بچیان یې د طالب، داعش، امریکایي او پنجابي په بمونو ټوټې ټوټې کېږي. دغه بهرني افغانان یوازې ستر ستر معاشونه نه اخلي، ددې تر څنګ په دوو میاشتو کې ایله څو ورځې دلته وي. ناداوده خو دا ده، چې دوی ته بیا خانونه تر نورو هوښیار هم ښکاري. حال دا چې په دې هېواد کې داسې خلک شته، چې دوی یې په شاګردانو کې هم نه شمېرل کېږي. پوښتنه دا ده چې دا ناداوده به تر کومه روانې وي؟! دا خو د یهودو په دین کې هم نشته چې هوښیار دې له لوږې مري او جاهل دې شل زره ډالر، شپیته زره ډالر معاش اخلي.

یو دې په هېواد کې هرې ناداودې ته ناست وي، خو بل دې یوازې د چور و تالان لپاره له بهره دلته راغلی وي.

همدا علت دی چې روانې بېعدالتۍ خلک نور تر پوزې راوستي. د همدغو ناداودو د ورکولو لپاره د هېواد ستر فرهنګیال ښاغلي اسد دانش یوه سوله‌ییزه مبارزه پیل کړې. ښه خبره دا ده چې ټول با احساسه ځوانان یې ملاتړ وکړي. د بهرنیو پر ځای باید افغاني کدرونه وپالل شي او تر دې نور ډېر وخت وزګار پاتې نشي.

زموږ بهرني افغانان ورونه خو په بهر کې کولای شي چې پیزاګانې وپلوري او یا هم نور کارونه وکړي. دلته کارونه لومړی د همغه چا حق دی چې د مرګ خولې ته ولاړ دي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library